

Elanike teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi

Küsitlusuuring märtsis 2017

Tellija: Sotsiaalministeerium

Teostaja: Turu-uuringute AS

Pärnu mnt. 102, 11312 Tallinn

Tel: +(372) 585 29 700

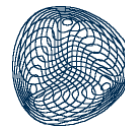
www.turu-uuringute.ee

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Turu-uuringute AS viib Sotsiaalministeeriumi tellimusel 2016. aasta detsembrist kuni 2017. aasta augustini läbi elanikkonnaküsitlusi töövõimereformi teemadel. Küsitlustega kaardistatakse, milliseks peetakse vähenenud töövõimega inimeste võimekust ja võimalusi töötada ning milline on üldine teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi.

Küsitluse sihtrühmaks on **vähemalt 16-aastased Eesti elanikud** (ESA andmetel 01.01.2016 seisuga ca 1 092 000 inimest). Küsitlused viiakse läbi Turu-uuringute AS-i silmast-silma Omnibussi keskkonnas. Kokku küsitletakse igakuiselt ca 1000 vastajat (**märtsis oli vastajaid 1015**). Ühe uuringulaine tulemuste laiendamisel üldkogumile (16-aastased ja vanemad elanikud) tekkida võiva maksimaalse valimivea suurus jääb sellise valimi suuruse puhul 95%-lisel usaldusnivool 3,1% piiresse (väiksemate gruppide, nt naised-mehed vaatlemisel võib viga olla suurem).

Vastaja valik toimub mitmeastmelise juhuvalikuna (ca 100 küsitluspunkti üle Eesti; stardiaadressi meetodil igas punktis ca 10 intervjuud); vastaja valikul leibkonnasiseselt nn noorema mehe reegel ning kvoot vanima vanuserühma jaoks. Omnibuss-küsitluste toimumisajad on olnud järgnevad:

Detsember 2016: 22.11 – 8.12

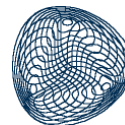
Jaanuar 2017: 18.01 - 31.01

Veebruar 2017: 09.02 – 20.02

Märts 2017: 28.02 – 13.03

Käesolevas raportis on esitatud sama ankeedi alusel neljas Omnibuss-uuringulaines läbi viidud küsitluste tulemuste ajalised võrdlused. Samuti on esitatud võrdlused 2015. aastal läbi viidud töövõimereformi-teemalise *ad hoc* uuringuga *Teadlikkus ja hoiakud vähenenud töövõimega inimeste ning töövõimereformi teemal* (uuringuraport leitav aadressilt: http://sm.ee/sites/default/files/content-editors/Uudised_pressiinfo/2015_tvr_koondraport_lopl.pdf). Toona küsitleti silmast-silma meetodil 1002 vähemalt 16-aastast elanikku, 996 töövõimetuspensionäri ning 770 tööandjat. Tulenevalt muudatustest küsitlusankeedis pole ajalised võrdlused 2015. aastaga kõigi teemade puhul võimalikud.

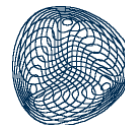
Kaalumata valimi, kaalutud valimi ning üldkogumi proportsioonid

Andmed kaaluti vastajate soo, vanuserühma, rahvuse ning elukoha (regioon ja asulatüüp) alusel.

	Kaalumata valim (%)	Kaalutud valim (%)	Üldkogum (ESA 01.01.2016)
SUGU			
Mees	49,7%	45,9%	45,9%
Naine	50,3%	54,1%	54,1%
VANUSERÜHM			
16-24 a.	10,0%	11,2%	11,2%
25-34 a.	18,5%	17,7%	17,7%
35-49 a.	23,3%	24,4%	24,4%
50-64 a.	29,2%	23,8%	23,8%
65-74 a.	10,0%	11,7%	11,7%
75 a. ja eakam	9,0%	11,2%	11,2%
RAHVUS			
Eestlane	72,8%	67,8%	67,8%
Muu rahvus	27,2%	32,2%	32,2%
REGIOON			
Tallinn	31,8%	32,3%	32,3%
Muu Harjumaa	15,9%	15,5%	15,5%
Ida-Virumaa	11,1%	11,4%	11,4%
Lääne-Eesti	12,0%	11,6%	11,6%
Kesk-Eesti	7,0%	7,4%	7,4%
Lõuna-Eesti	22,2%	21,7%	21,7%
ASULATÜÜP			
Linnaline asula	68,4%	68,8%	68,8%
Maaline asula	31,6%	31,2%	31,2%

Ülevaade küsitlustööst

Ülevaade küsitlustööst on toodud alljärgnevas tabelis:

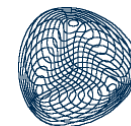
Küsitlusperiood	28.02 - 13.03
Küsitluspunkte	102
Küsitlejaid	63
Põhjused, miks küsitlus ei toimunud	
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi (vanima vanuserühma kvoot on täis)	454
Kedagi pole kodus	2400
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	53
Keelduti kontaktist	494
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust	827
Ei ole eluruumid või aadressile ei pääse ligi	198
Muu mittetoimumise põhjus	109
Kokku aadresse (v.a praak)	5563
Korduvvisiite	1111
Täidetud OB põhiankeete (vähemalt 15-aastaste vastajatega)	1006
Täidetud OB lisaankeete (vähemalt 16-aastaste vastajatega)	20
Praakankeete	0
Kokku läbiviidud intervjuusid vähemalt 16-aastaste vastajatega	1015

Võttes aluseks keeldumiste ja läbiviidud intervjuude arvu oli **vastamisaktiivsus 44%**.

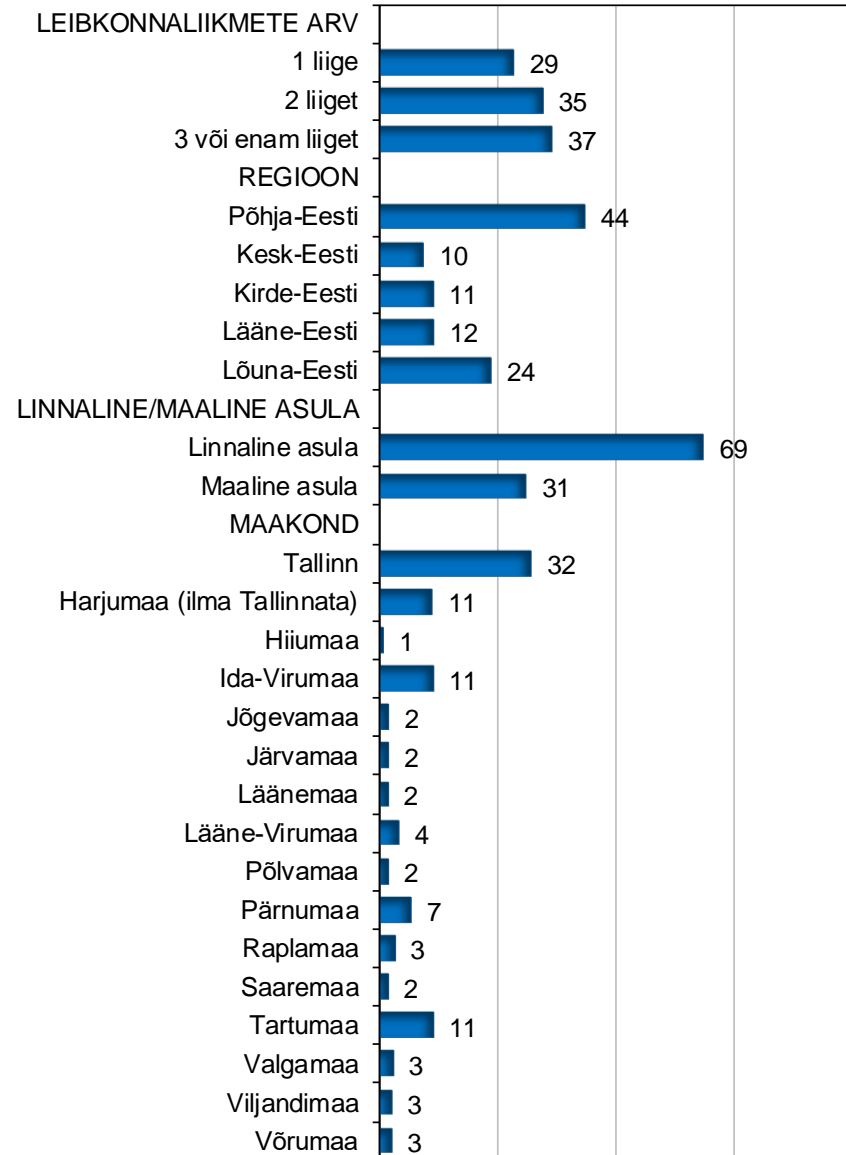
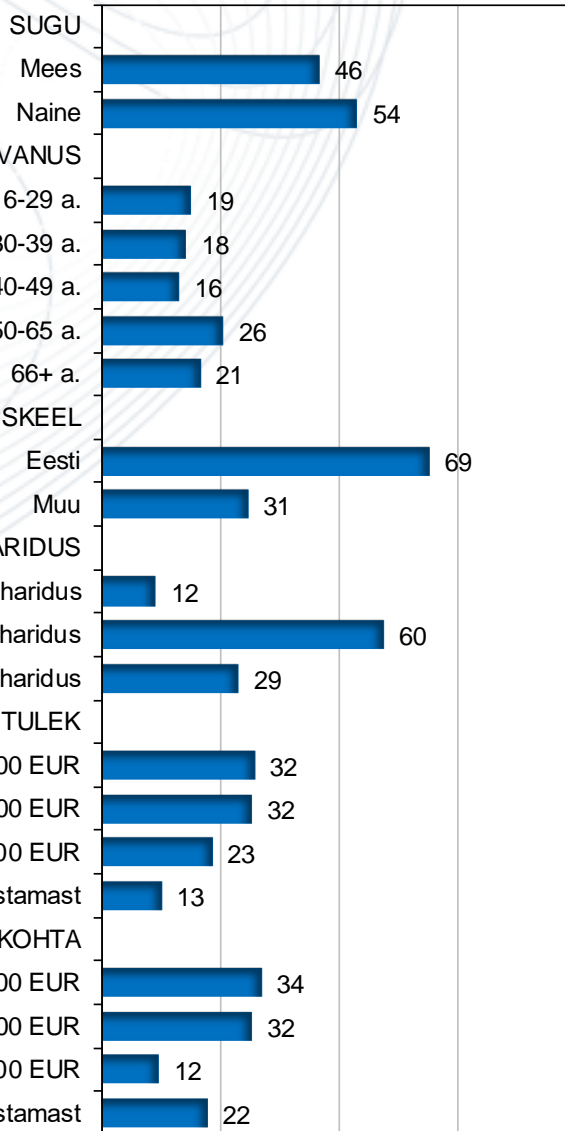
Töövõimereformi-teemaline küsimusteplokk oli ankeedis esimene.

Valimi profiil

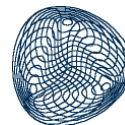
Kaalutud andmed, n=1015 (kõik vastajad)

0 25 50 75 100 %

Valimi profiil – töötamine, vähenenud töövõime või puude olemasolu

2016. a IV kvartali lõpus oli Eestis Sotsiaalkindlustusameti (SKA) andmetel 95 706 töövõimetuspensionäri, mis moodustab vähemalt 16-aastastest elanikest 9% ning tööealistest elanikest (ehk 16-65-aastastest) 11% (autori arvutused). Märtsikuse küsitlusvalimi **vähemalt 16-aastaste vastajate seas oli töövõimetuspensionäre ning vähenenud töövõimega inimesi* 8%** (maksimaalne veapiir 95% usaldusnivool 2%) ning **tööealiste ehk 16-65-aastaste vastajate seas 9%** (veapiir 2%). Kõrgeim oli vähenenud töövõimega vastajate osatähtsus vanuserühmas 50-65 (20%±5%).

Puudega inimesi oli SKA andmeil Eestis 2016. aasta IV kvartali lõpus üle 147 tuhande. Vähemalt 16-aastastest elanikest moodustavad puudega inimesed 12% (autori arvutused). Märtsikuu küsitlusvalimist moodustasid **puudega vastajad 9%** (veapiir 2%), sealjuures keskmisest kõrgem oli puudega inimeste osatähtsus üle 65-aastaste vastajate seas (18%±6% oli puudega).

Kõigi nelja uuringulaine tulemused kinnitavad, et vähenenud töövõime või puudega inimeste osakaal on suurem pigem madala hariduse ja/või sissetulekuga rühmades.

Vähemalt 16-aastastest vastajatest **töötas 59%±3%**. **Tööealiste ehk 16-65-aastaste vastajate seas oli tööga hõivatuse määr 72%±3%**. Töötamiseks loeti siinkohal tasustatud tööd - palgatööd, ettevõtlusega tegelemist või muud tasustatud tööd.

Meeste seas on hõivenäitajad veidi kõrgemad kui naiste seas: vähemalt 16-aastastest meestest töötab 66%±4% ja samas vanuses naistest 54%±4%. Võttes aluseks ainult tööealsed inimesed ehk 16-65-aastased, on erinevused meeste ja naiste tööhõives väiksemad (statistilise vea suurust arvestades pea olematud): tööealistest meestest töötab küsitluse andmetel 74% ja tööealistest naistest 70%.

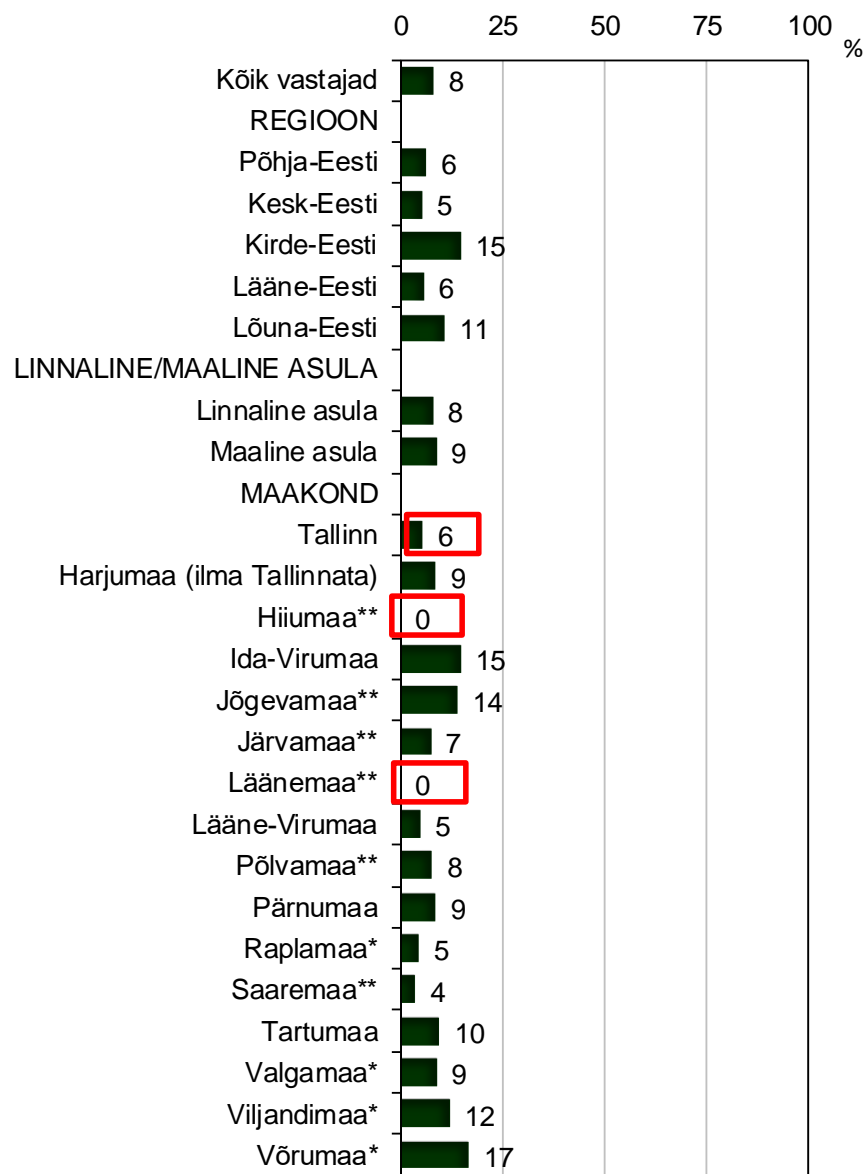
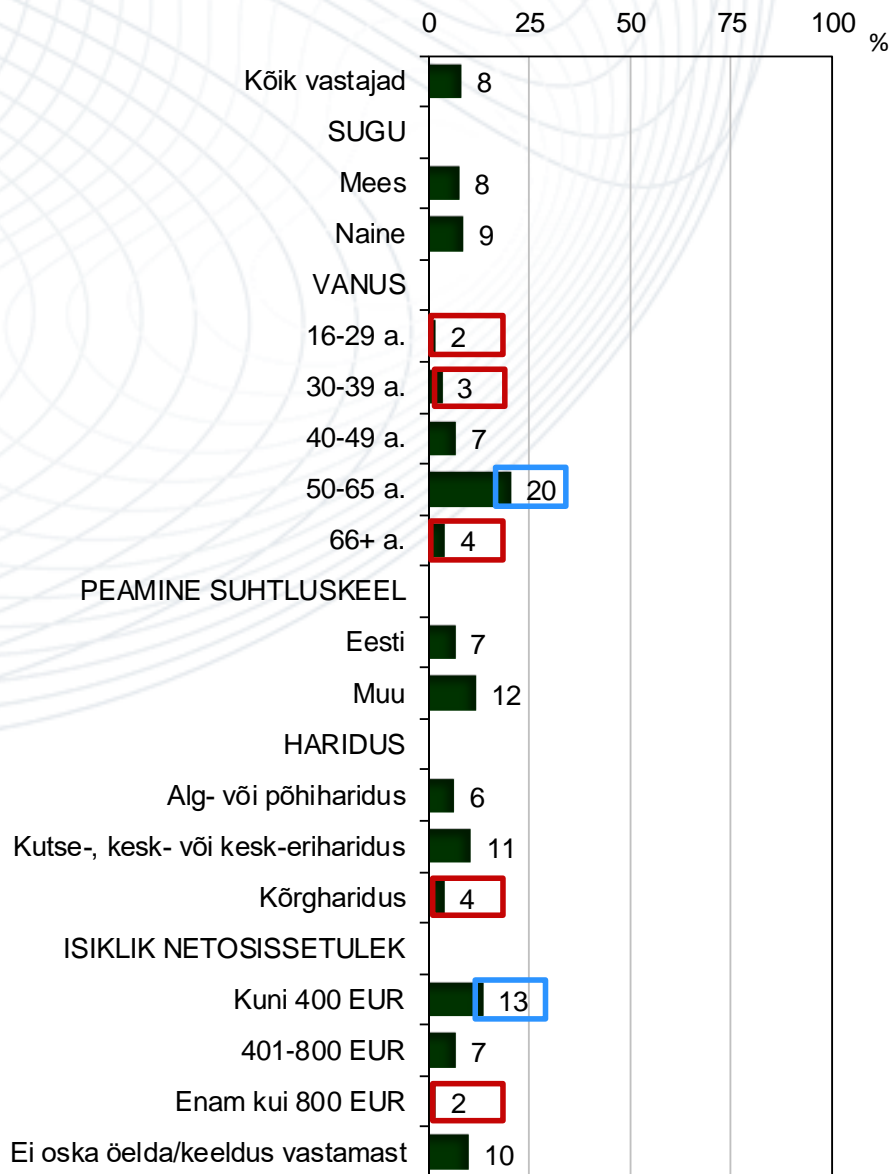
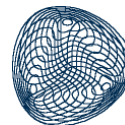
Ootuspäraselt on tööga hõivatute osatähtsus kõrgeim keskmistes vanuserühmades: 30-49-aastastest töötab 83%±4%. Tööhõive on keskmisest kõrgem ka kõrgharidusega inimeste seas (69%±5%). Ootuspäraselt on tööga hõivatuse määr seda kõrgem, mida suurema sissetulekuga rühmaga on tegu: kuni 400-eurose isikliku sissetulekuga rühmas on tööga hõivatuid 20%, 401-800-eurose sissetulekuga rühmas 69% ning enam kui 800-eurose sissetulekuga rühmas 96% (veapiir 2-5%). Regioonide võrdluses on tööga hõivatud inimeste osatähtsus kõrgeim Põhja-Eesti (64%±5%), eriti Tallinna elanike seas. **Vähenenud töövõimega inimestest töötas küsitluse andmetel 47%±10%**. Puudega inimeste seas on tööhõive ootuspäraselt madalam – puudega inimestest käis tööl 23%±9%.

* Edaspidi on tekstis vähenenud töövõimega inimeste all silmas peetud ka töövõimetuspensionäre.

Kas Teil on ametlikult määratud ja praegu kehtiv töövõimekadu (vähenenud töövõime)?

Kaalutud andmed, n=1015 (kõik vastajad)

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

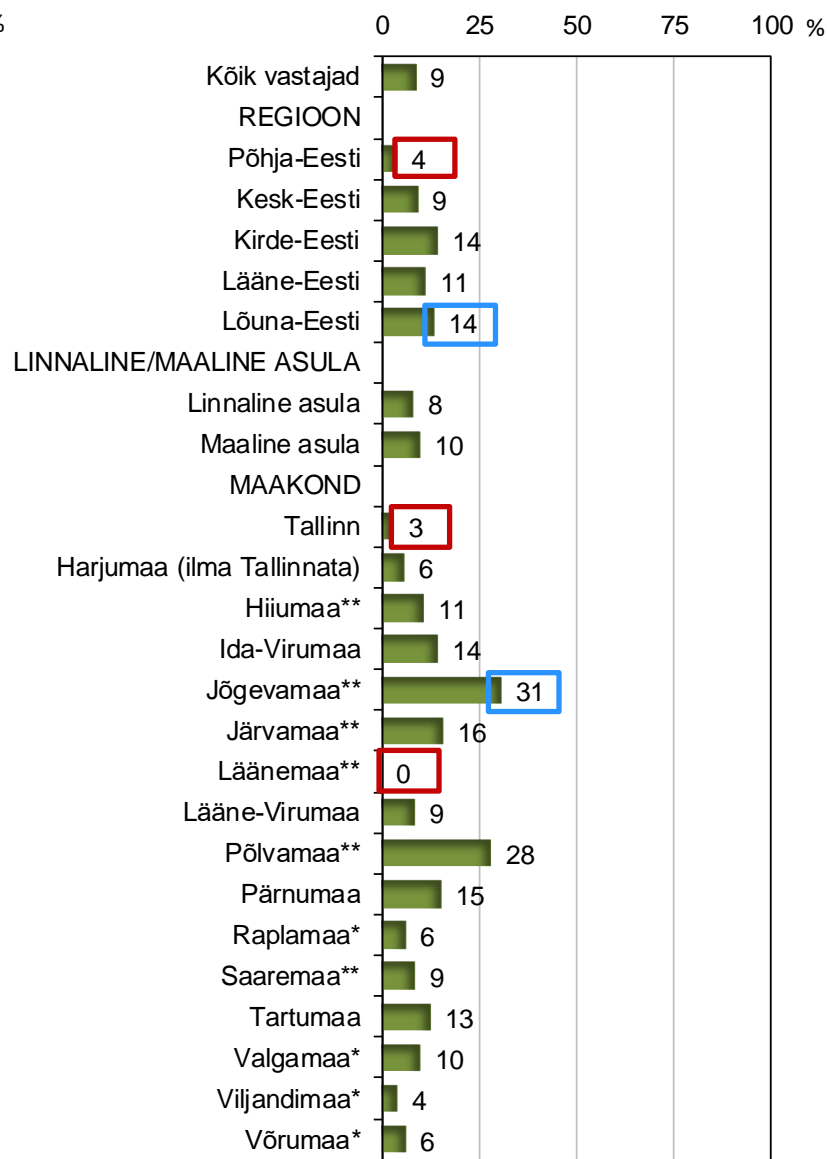
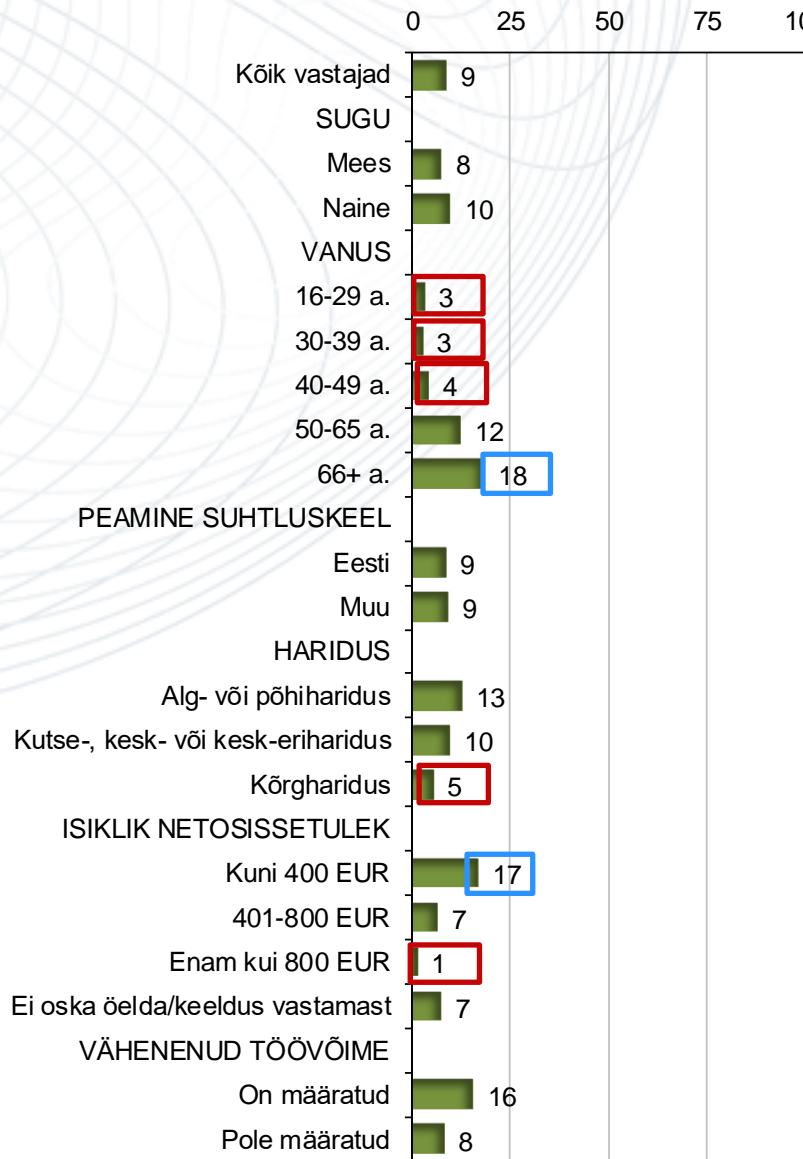
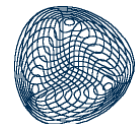

* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat

Kas Teil on ametlikult määratud ja praegu kehtiv puude raskusaste?

Kaalutud andmed, n=1015 (kõik vastajad)

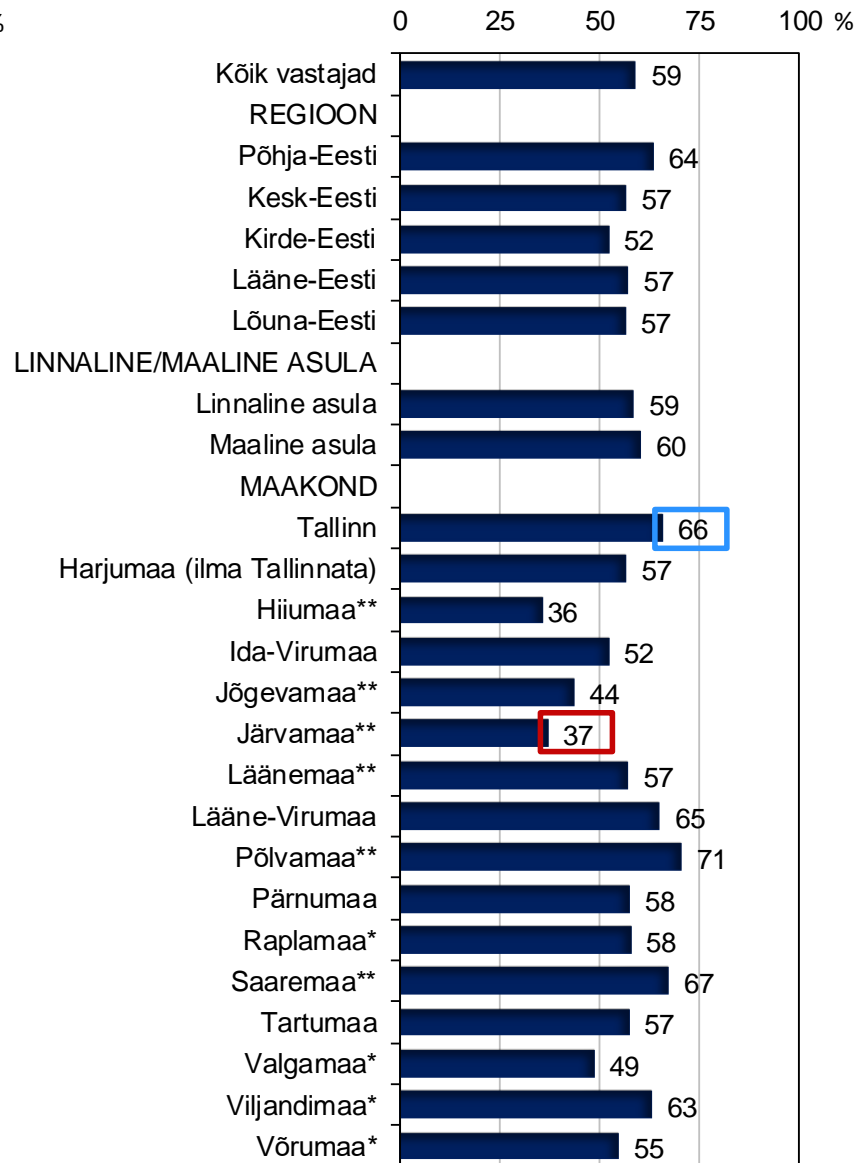
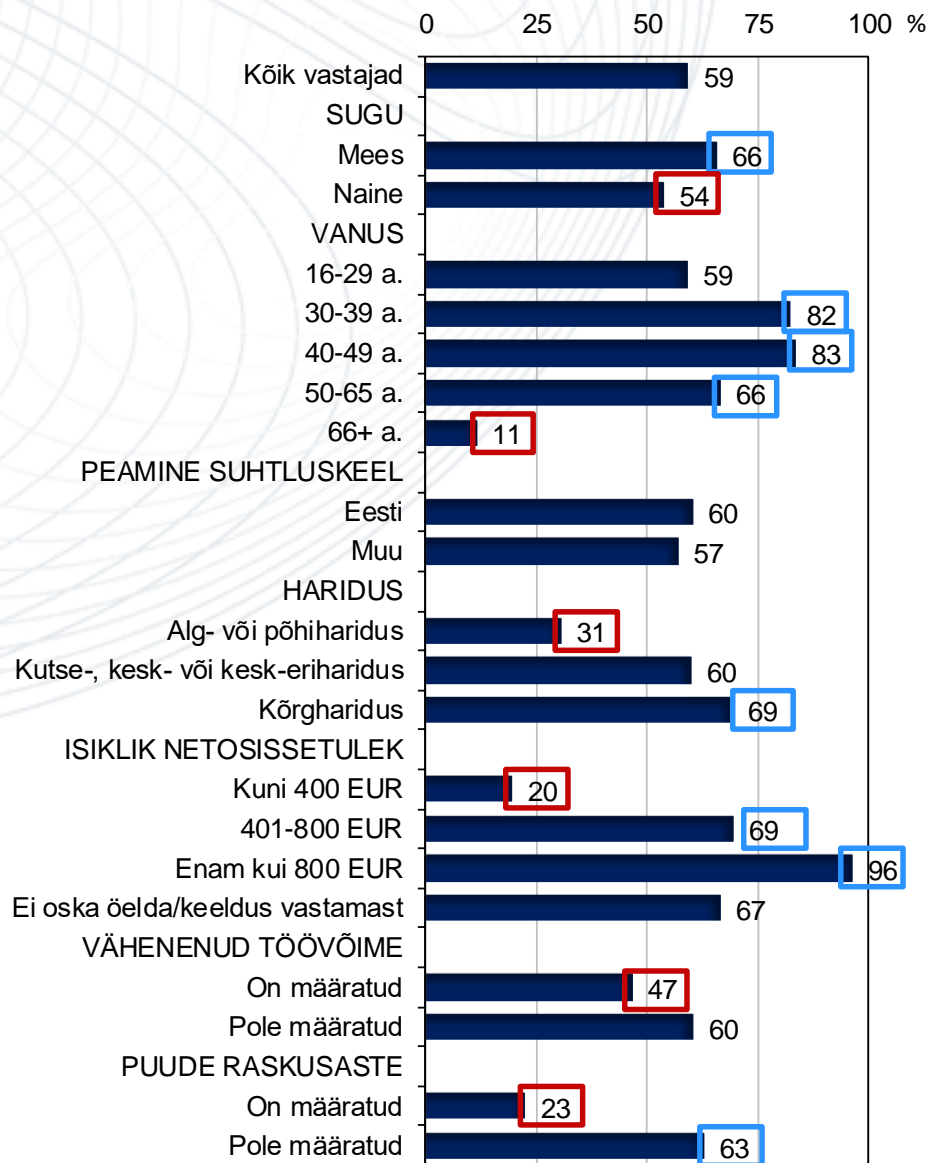
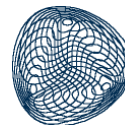
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

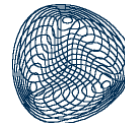
* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat

Kas Te teete praegusel ajal tasustatud tööd? Kaalutud andmed, n=1015 (kõik vastajad)

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

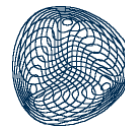

* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat

1. Suhtumine vähenenud töövõimega inimeste võimekusse ja võimalustesse töötada

1.1. Kokkuvõte (1)

Suhtumist vähenenud tövõimega inimeste (endiste tövõimetuspensionäride) võimekusse ja võimalustesse töötada kaardistatakse Omnibuss-uuringutes nelja väite abil, millega nõustumist palutakse vastajail 4-palli skaalal hinnata.

Esimene väide käsitles vähenenud tövõimega inimeste võimekust ja motivatsiooni töötada. Sellega, et **vähenenud tövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada, nõustus märtsis 83% elanikest, samas kui 11% sellega nõus polnud**. Vähenenud tövõimega inimeste seas oli väitega nõustumine samal tasemel kui kogu elanikkonnas – vähenenud tövõimega inimeste suutlikkusse ja motivatsiooni töötada uskus 84% reformi sihtrühmast, kuid 13% oli selle suhtes skeptiline. Nelja uuringulaine võrdluses on üldine väitega nõustumine nii kogu elanikkonnas kui reformi sihtrühmas jäänud samale tasemele (eelnevates küsitlustes nõustus väitega 82-84% elanikest ning 82-89% vähenenud tövõimega inimestest).

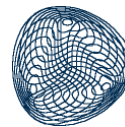
Sellega, et vähenenud tövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada, nõustuvad keskmisest sagedamini Lääne- ja Lõuna-Eestis elavad inimesed (89-92% nõus). Vastupidisel seisukohal on keskmisest sagedamini Harjumaa (v.a Tallinna) elanikud (29% väitega ei nõustu). Tövõimereformi positiivselt suhtuvad inimesed usuvad keskmisest sagedamini ka vähenenud tövõimega inimeste suutlikkusse ja tahtesse tööd teha, samas kui reformi kriitikud on antud küsimuses keskmisest sagedamini skeptilised.

Toetus vähenenud tövõimega inimeste töötamisele on kõrge: **95% elanikest nõustub, et vähenenud tövõimega inimesed võiksid teha endale võimetekohast tööd, kui seda leidub (varasemates uuringutes 93-95%)**. Vähenenud tövõimega inimestest nõustus väitega 96%. Ka siin pole nelja uuringulaine võrdluses selgesuunalisi muutusi väitega nõustumises toimunud.

Jätkuvalt mõjutab selle väite puhul hoiakuid eelkõige suhtumine tövõimereformi – reformi pooldajatest nõustus väitega 98%, kriitikutest 87% ning selge arvamusega inimestest 89%. Väitega ei nõustunud, st vähenenud tövõimega inimeste töötamist ei pooldanud keskmisest sagedamini tövõimereformi kriitikud (12% polnud väitega nõus) ning Harjumaa (v.a Tallinna) elanikud (13%).

Eelneva kolme uuringulaine andmetel vähenenud tövõimega inimeste sihtrühmas väidetega täiesti nõustujate osakaal kasvas. Märtsikuine uuring sama trendi jätkumist ei kinnitanud – pigem on väidetega täiesti nõustujate osakaal võrreldes veebruariga taas vähenenud. Samas on üldine väidetega nõustumine vähenenud tövõimega inimeste seas jäänud samale tasemele kui varasemates uuringutes..

1.2. Kokkuvõte (2)

Väitega, mille kohaselt **vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega, nõustus 70% elanikest ning 22% sellega nõus ei olnud**. Viimase nelja kuu jooksul pole arvamused antud teemal oluliselt muutunud (varem on nõus olnud 71-73%), kuid võrrelduna 2015. aastaga on hoiakud muutunud optimistlikumaks – toona arvas 81% küsitletutest, et vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega.

Viimase väitega kaardistati inimeste suhtumist töövõimereformi aluseks olevasse põhimõttesse – **inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda**. Antud põhimõttega nõustus **88% elanikest ning 6% väljendas selle suhtes vastuseisu**. Ajalises võrdluses pole hinnangud oluliselt muutunud: varasemates uuringutes on nõustujaid olnud 86-88%, mittenõustujaid aga 5-6%.

Reformi sihtrühmas on väitega nõustumine samal tasemel kui kogu elanikkonnas: väitega on nõus 91% ja vastu on sellele 6% vähenenud töövõimega inimestest.

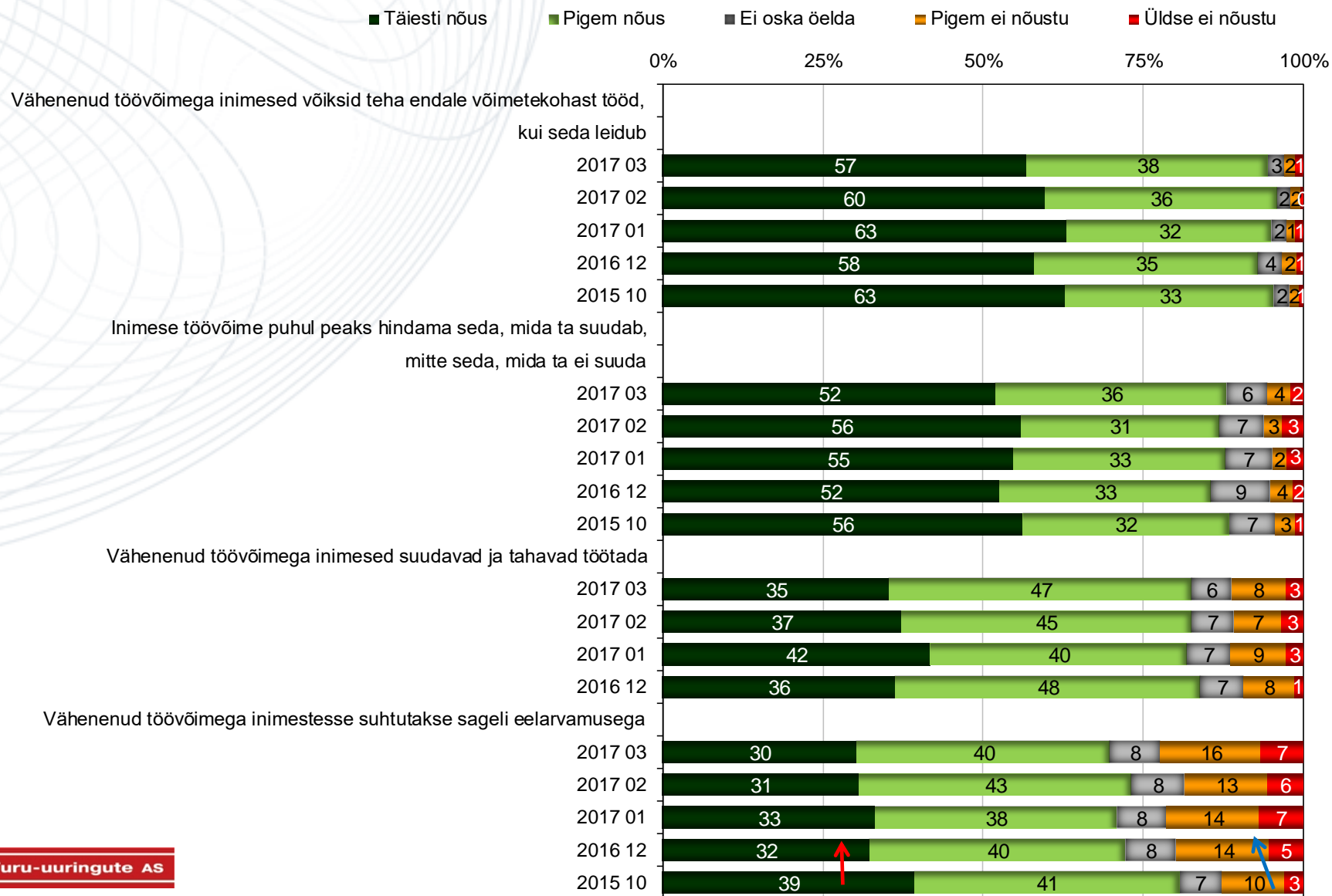
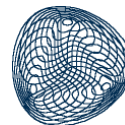
Keskmisest sagedasem on uue hindamispõhimõttega nõustumine reformi pooldajate seas (95% nõus). Keskmisest sagedamini on uuele hindamispõhimõttele vastu Harjumaa (v.a Tallinna) (17%) ja Kirde-Eesti (14%) elanikud ning reformi kriitikud (24%).

Lisaks eeltoodud neljale väitele uuriti ka inimeste valmidust töötada koos vähenenud töövõimega inimestega. **Inimestest, kellele pole töövõimekadu, vähenenud töövõimet ega puuet määratud, suhtub 73% vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise hästi, 6% eelistaks vähenenud töövõimega inimestega mitte koos töötada ning 1% ei sooviks nendega koos töötada**. Selge arvamus puudub 20 protsendil vastajatest. Ka kogu elanikkonnas jagunevad tulemused sarnaselt ilma töövõimekao/puudeta inimestele – vähenenud töövõimega inimestega koos töötamises ei näe probleemi 75% elanikest, samas kui vähenenud töövõimega inimestega eelistaks või ei sooviks koos töötada 7%. Nelja uuringulaine võrdluses pole suhtumises vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise olulisi muutusi toimunud.

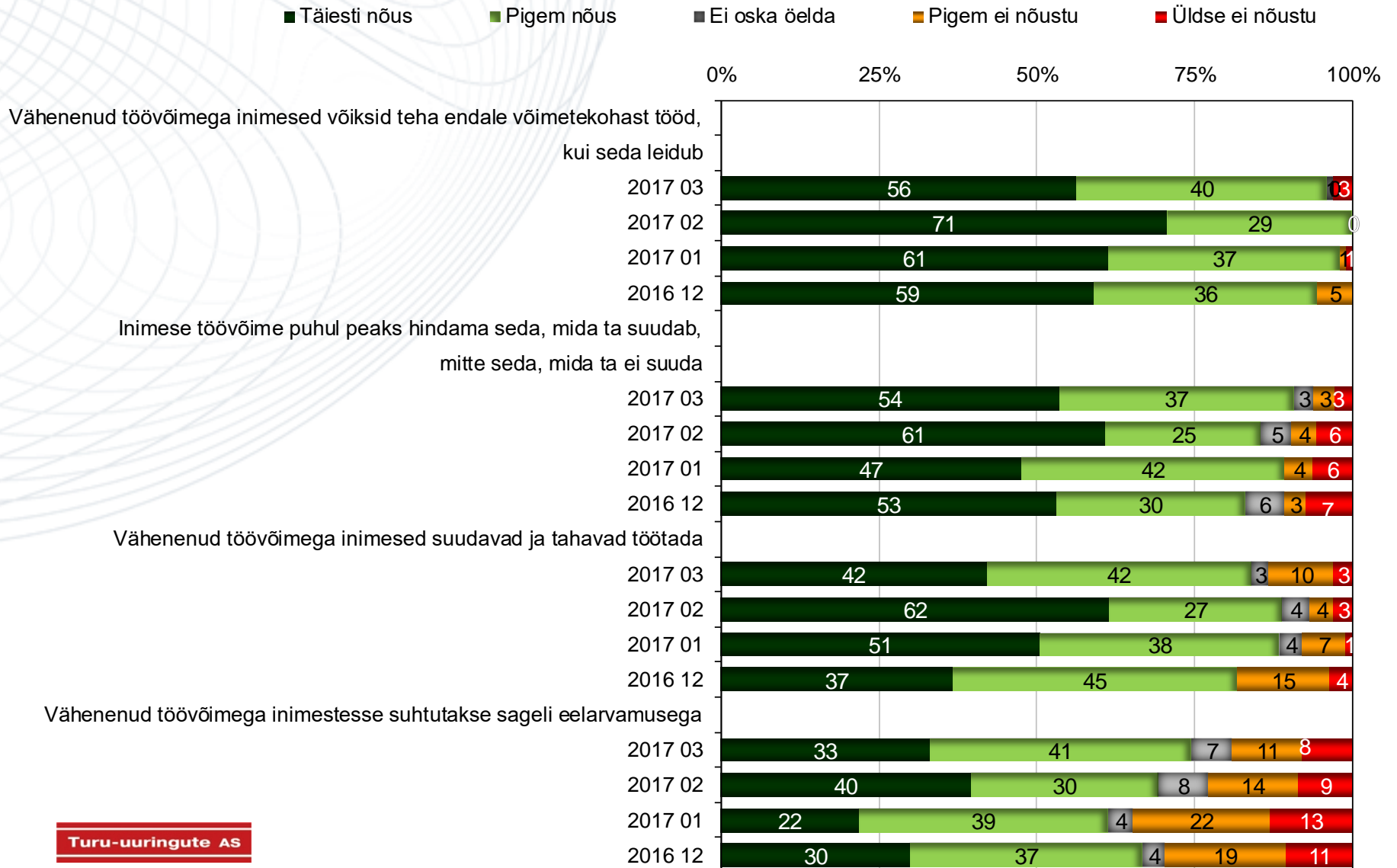
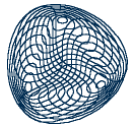
Keskmisest sagedamini väljendasid positiivset suhtumist vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise vähenenud töövõimega inimesed ise (83% suhtub hästi), naisterahvad (79%), kõrgharidusega inimesed (79%), reformi pooldajad (83%) ja Tallinna ning Lõuna-Eesti elanikud (82%). Keskmisest harvemini väljendasid sellesse positiivset suhtumist mehed (70%), alg- või põhiharidusega (66%), reformist mitteteadlikud inimesed (69%), reformi kriitikud (54%) või reformi osas selge arvamuseta inimesed (64%), Harjumaa (v.a Tallinna) (55%) ning Lääne-Eesti elanikud (60%). Need inimesed olid vähenenud töövõimega inimeste koos töötamise suhtes kas keskmisest skeptilisemad või ei osanud selle suhtes selget seisukohta võtta.

1.3. Mõeldes vähenenud töövõimega inimeste olukorrale Eestis, hinnake palun, kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

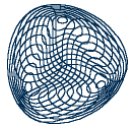

1.4. Mõeldes vähenenud töövõimega inimeste olukorrale Eestis, hinnake palun, kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega. Vähenenud töövõimega vastajad, detsembris n=106, jaanuaris n=93, veebruaris n=72, märtsis n=90

1.5. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada. n=1015 (kõik vastajad)

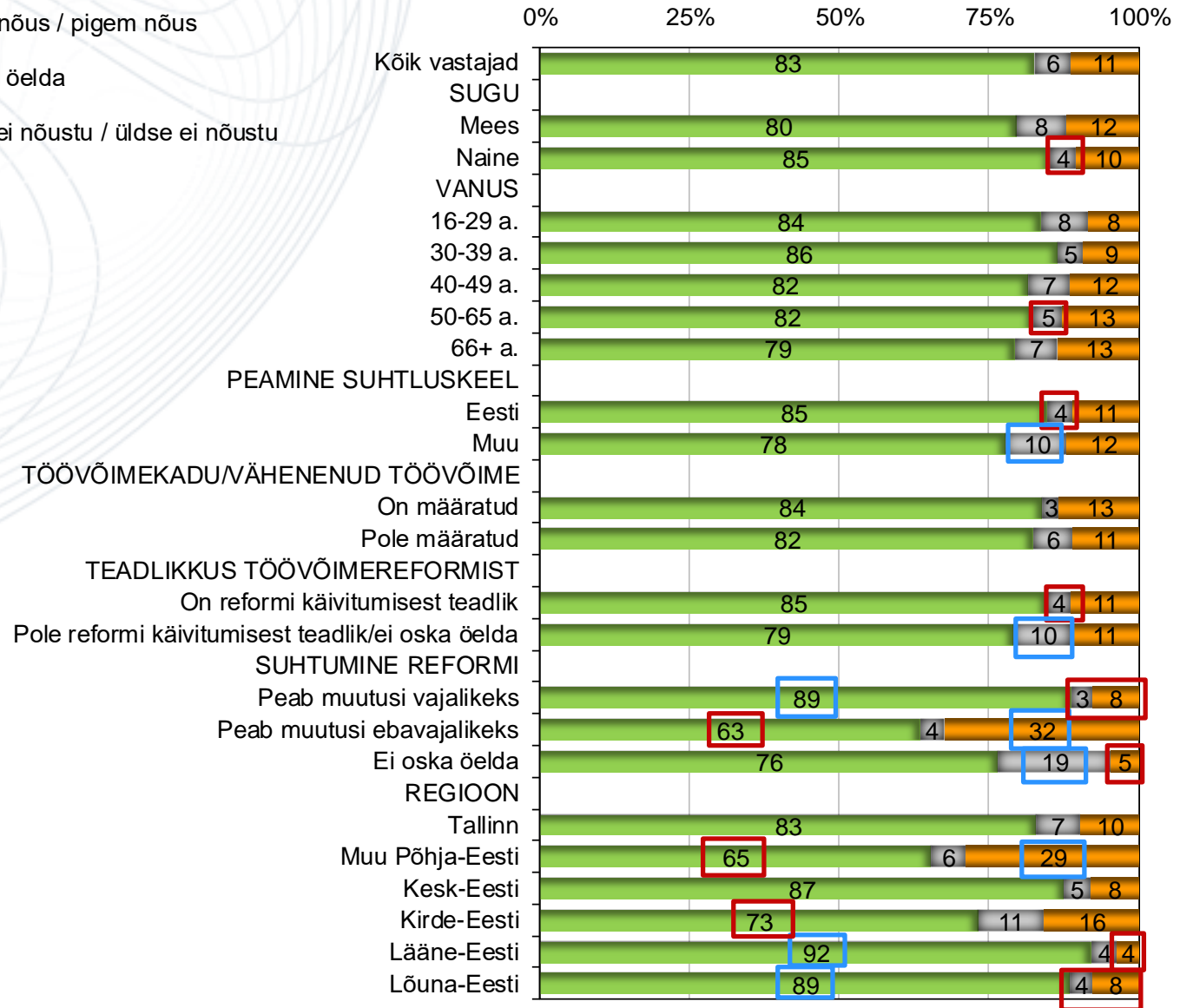
Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Täiesti nõus / pigem nõus

■ Ei oska öelda

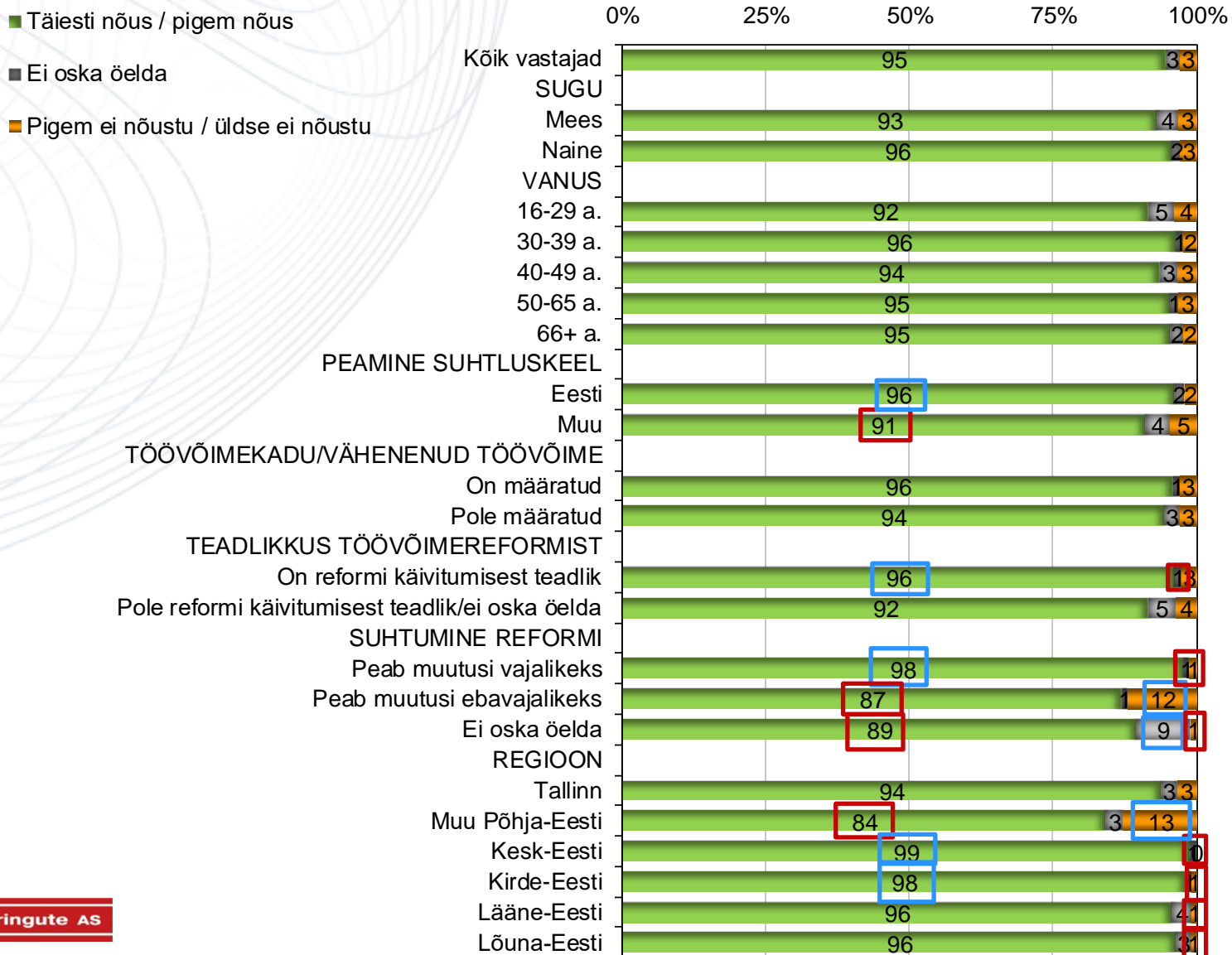
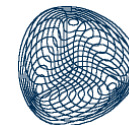
■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

1.6. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimesed võiksid teha endale

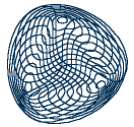
võimetekohast tööd, kui seda leidub. n=1015 (kõik vastajad)

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

1.7. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega. n=1015 (kõik vastajad)

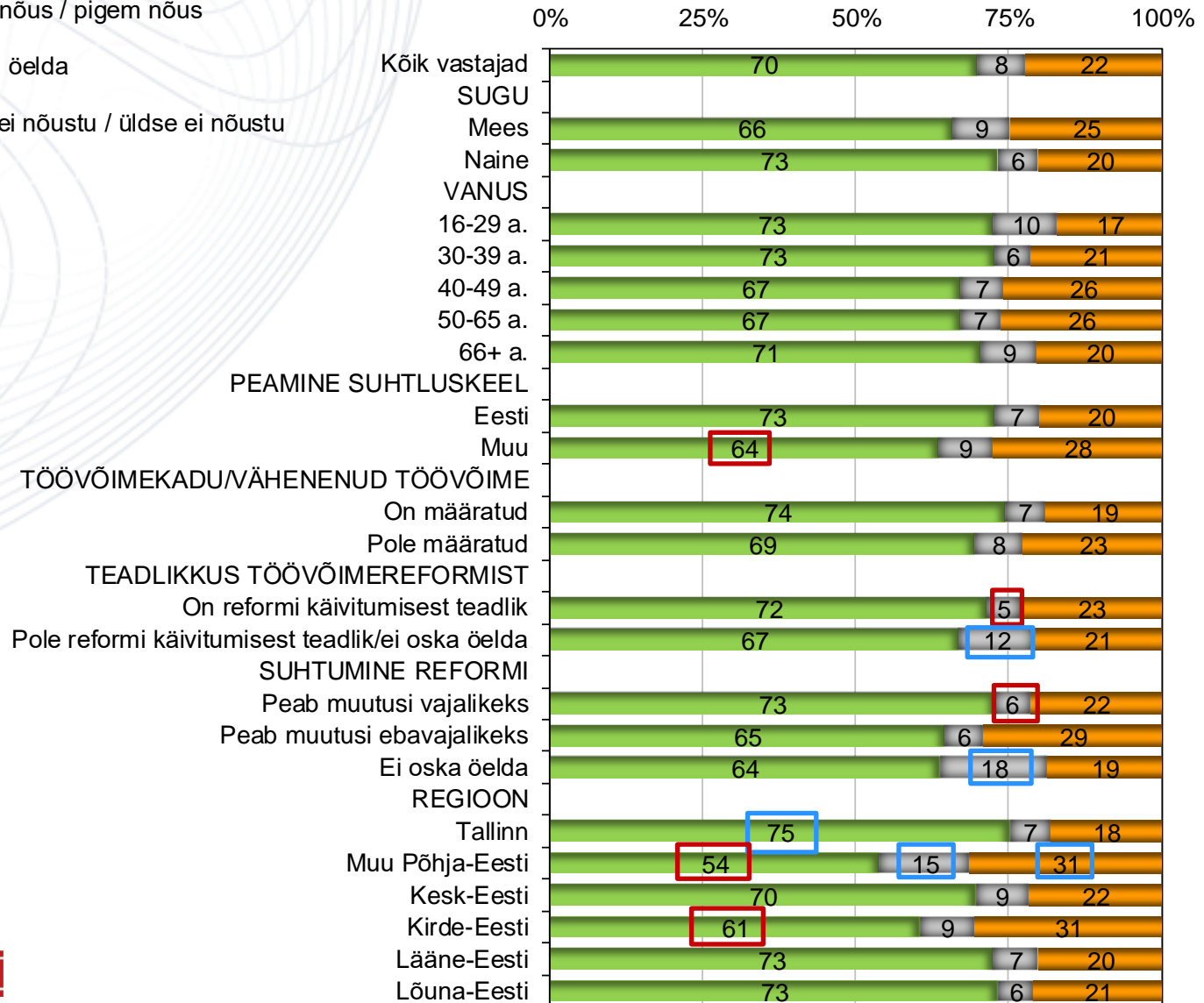
Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Täiesti nõus / pigem nõus

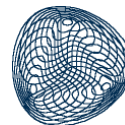
■ Ei oska öelda

■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

1.8. Nõustumine väitega – inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda. n=1015 (kõik vastajad)

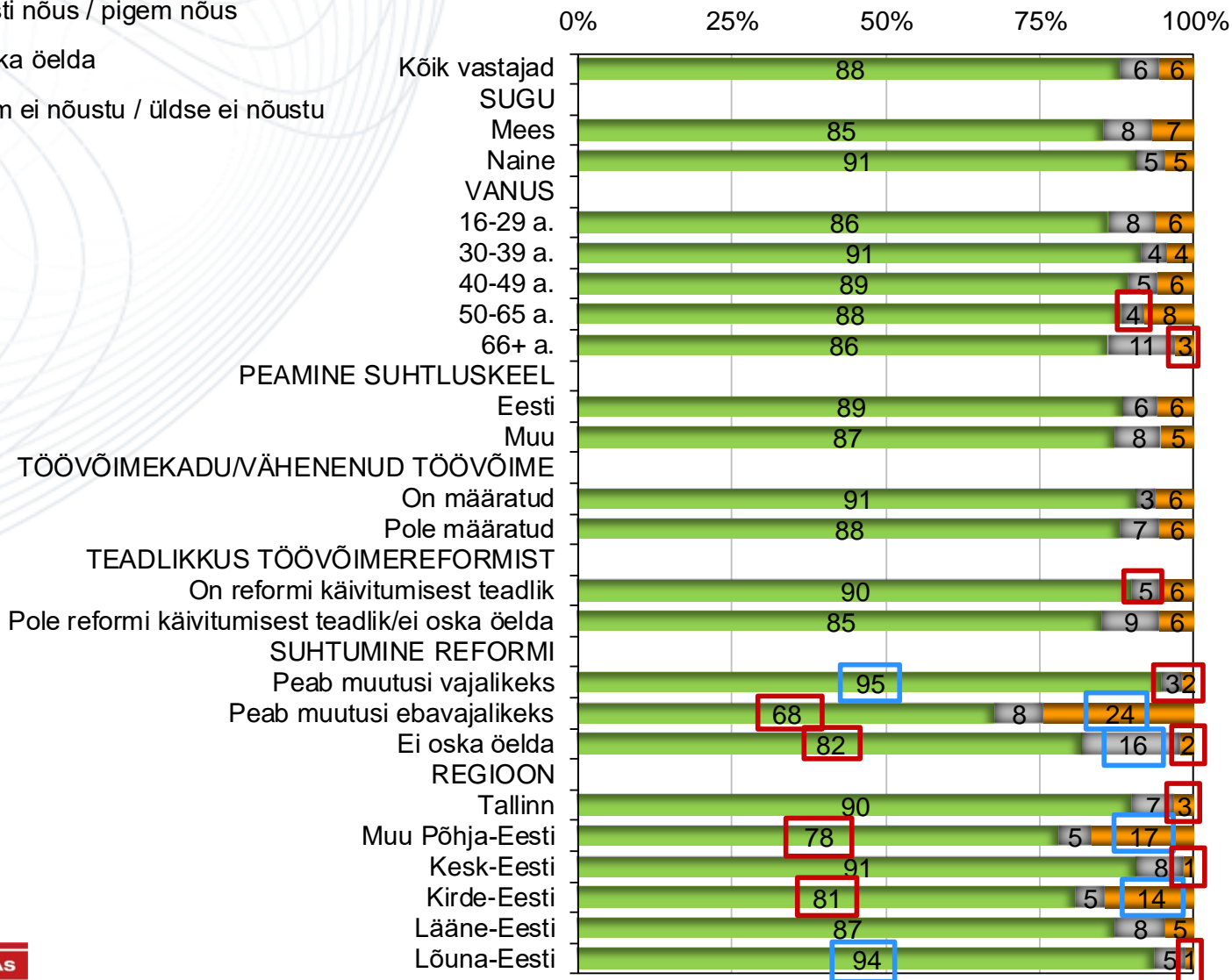
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

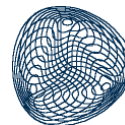
■ Täiesti nõus / pigem nõus

■ Ei oska öelda

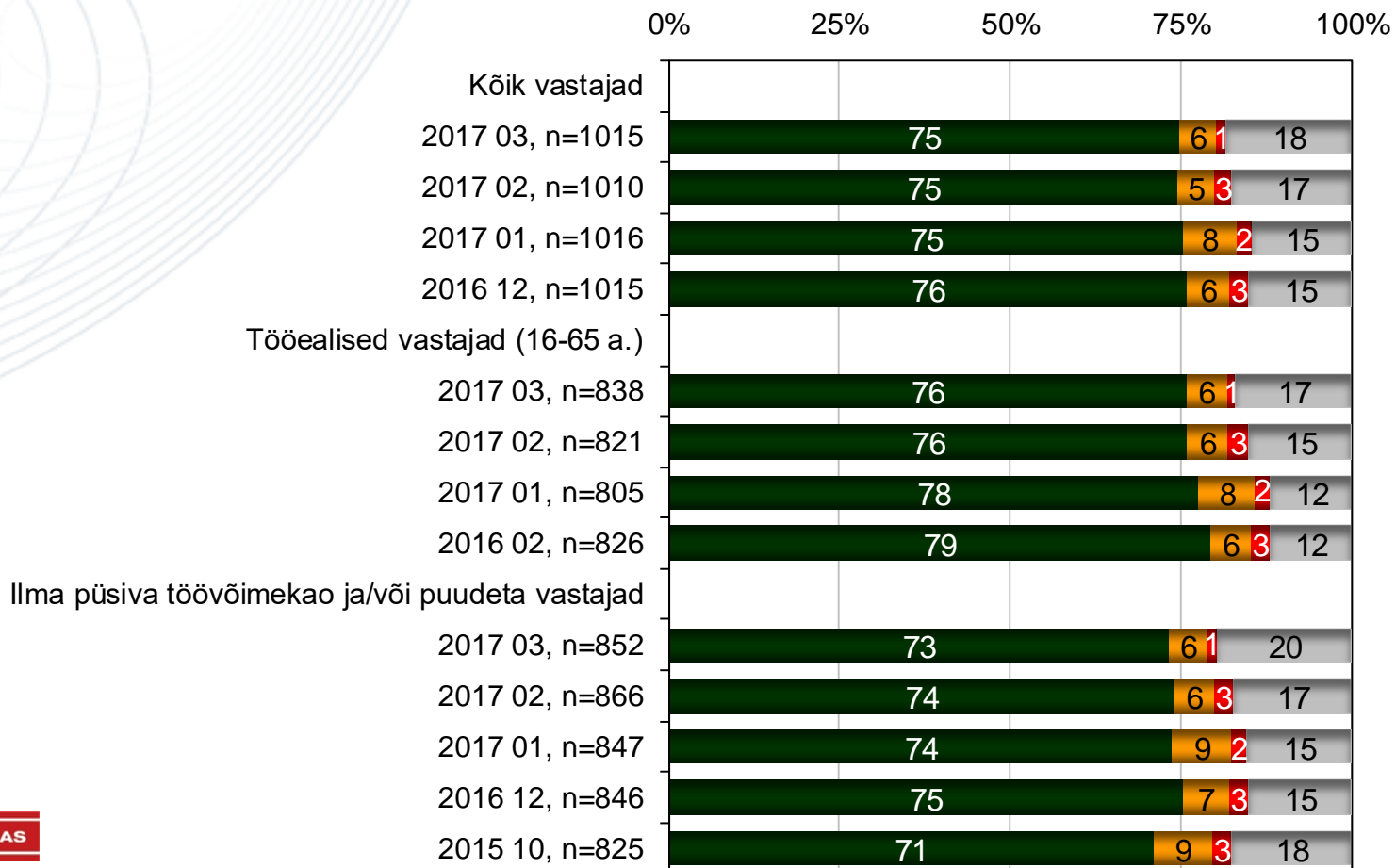
■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

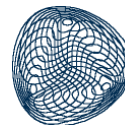

1.9. Kuidas suhtute sellesse, kui peaksite töötama koos vähenenud töövõimega inimestega? n=kõik vastajad

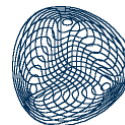
- Suhtun hästi
- Eelistaksin mitte töötada koos vähenenud töövõimega inimestega
- Ma ei soovi koos vähenenud töövõimega inimestega töötada
- Ei oska öelda/sõltub asjaoludest

2. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi

2.1. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi (1)

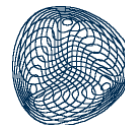
Sellest, et Eestis käivitus 2016. aastal töövõimereform, on kuulnud 64%±3% vähemalt 16-aastastest elanikest. Võrreldes eelnevate uuringulainetega on teadlikkus reformi käivitumisest veidi tõusnud: perioodil detsember 2016 – veebruar 2017 oli reformi käivitumisest teadlik 59-60% elanikest. Jätkuvalt on reformi käivitumisest keskmisest sagedamini teadlikud 40-65-aastased (74%), eestikeelsed (70%), vähenenud töövõimega (76%) või puudega inimesed (77%). Keskmisest vähem on reformi algamisest kuulnud alla 40-aastaste (49%), muukeelsete (53%) või alg- või põhiharidusega (53%) inimeste seas. Teadlikkus töövõimereformi algamisest on ajas kasvanud eelkõige madala sissetulekuga või mitte-töötavate inimeste seas. Vähenenud töövõimega inimeste rühmas oli reformist teadlikke vastajaid detsembris 78%, jaanuaris 90% ning veebruaris ja märtsis 76%. Arvestades veapiiri suurust (6-10%) oli jaanuarikuine tulemus seega tavapärasest kõrgem, kuid hilisemad küsitlused näitasid, et tegu oli siiski vaid juhusliku kõikumisega, mis ei leidnud edasiste küsitluste põhjal kinnitust.

Järgnevalt uuriti inimeste suhtumist töövõimereformi ning teadlikkust reformist. Enne järgmiste küsimuste juurde liikumist loeti kõigile vastajatele ette selgitus: **2016. aastast pakub riik vähenenud töövõimega inimestele uusi teenuseid, mis aitavad tööd leida ja seal püsida. Uue hindamise läbinud inimesed saavad töövõimetuspensionäri staatuse asemel vähenenud töövõimega inimese staatuse ning töövõimetuspensionäri asemel makstakse neile uutal alustel töövõimetoetust.** Seejärel paluti vastajail anda hinnang muudatuste vajalikkusele.

Elanikest 67% peab reformi vajalikuks, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule, sealjuures 30% peab muudatusi väga vajalikuks ning 37% pigem vajalikuks. Ebavajalikuks peab muutusi 16%, sealjuures 12,5% arvab, et muutused pigem ei ole vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi on väga raske tööturule aidata ning 4% ei pea muutusi üldse vajalikuks, kuna vähenenud töövõimega inimesi ei saa tööturule aidata. Muid selgitusi andis 1% vastajatest ning 16 protsendil puudus reformi osas selge arvamus. Vähenenud töövõimega inimeste suhtumine reformi on varasemates uuringutes olnud ülejäänud elanikkonnaga võrreldes negatiivsem, ning ka praegune küsitlus näitas sarnase tendentsi jätkumist (vajalikuks peab muutusi 63% ja ebavajalikuks 25%), kuid vähenenud töövõimega vastajate vähesuse tõttu küsitlusvalimis on veapiir nende kohta üldistuste tegemisel suur (kuni 10%), ning seega pole võimalik märtsikuiste andmete põhjal erinevuste statistilist olulisust kinnitada. Ajalises võrdluses pole nii reformi pooldavate kui ka selle vastu olevate inimeste osatähtsus ei kogu elanikkonnas ega ka vähenenud töövõimega inimeste sihtrühmas kokkuvõttes muutunud, kuid kogu elanikkonnas on veidi vähenenud reformi väga vajalikuks pidavate inimeste osatähtsus (veebruaris 37%, märtsis 30%, veapiir 3%). Ka vähenenud töövõimega inimeste sihtrühmas on näha sama suundumust, kuid muutus jääb valimivea piiresse.

Keskmisest sagedasem on positiivne suhtumine töövõimereformi naiste (72% peab muutusi vajalikuks) ning enam kui 400-eurose sissetulekuga inimeste (72%) seas. Ebavajalikuks hindavad töövõimereformi keskmisest sagedamini 50-65-aastased (24% peab muutusi ebavajalikeks), puudega inimesed (31%) ning Kirde-Eesti (35%) või maa-asulate (31%) elanikud. Selge seisukoht reformi vajalikkuse osas puudub keskmisest sagedamini meestel (22%), alg- või põhiharidusega inimestel (25%) ning neil, kes pole reformi käivitumisest kuulnud (29%).

2.2. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi (2)

Viimase teemana uuriti inimeste teadlikkust töövõimereformist nelja väitepaari abil, mille puhul inimene pidi kahest väitest valima selle, mis oli tema arvates kehtiv (õige) väide.

Paremini on elanikud informeeritud hindamise aluspõhimõtte ja hindamist teostava institutsiooni muutumisest, vähem ollakse kursis toetuse saamise tingimuste muutumisega. **Elanikest 67% teab, et uues süsteemis muutus hindamise aluspõhimõte ja töövõimetuse asemel hinnatakse nüüd töövõimet ning 58% on kursis, et töövõime hindamist teostab uues süsteemis Töötukassa. Samas teab vaid veidi üle kolmandiku (37%) elanikest seda, et uues süsteemis tuleb teatud osal taotlejatest end töövõimetoetuse saamiseks töötuna arvele võtta, ning veelgi harvemini ollakse kursis sellega, et uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ka vähenenud töövõimega inimese sissetulekute suurus (teab 32%).**

Enamiku väidete puhul on õige väite valinute osatähtsus vähenenud töövõimega inimeste seas sama kõrge kui kogu elanikkonnas. Vaid töövõime hindamist teostava institutsiooni osas paistab vähenenud töövõimega inimeste teadlikkus elanikkonna keskmisest olema veidi kõrgem (67% teab, et hindamist teostab töötukassa), kuid märtsis jäi erinevus kogu elanikkonna keskmisest ka siin statistilise vea piiresse. Võrreldes kogu elanikkonnaga oli vähenenud töövõimega inimeste seas vähem neid, kes väitepaare hinnates kummagi väite kasuks otsustada ei osanud, kuid samas oli enam ka neid, kes langetasid mõne väitepaari puhul otsuse väära sisuga väite kasuks, nt arvates, et uues süsteemis hinnatakse jätkuvalt töövõimetust (nii arvas 33% vähenenud töövõimega vastajatest) ning et uues süsteemis on toetuse saamiseks vajalik läbida vaid töövõime hindamine (kuid töötuna arvele võtmine pole vajalik) (nii arvas 64% vähenenud töövõimega inimestest).

Tänavune uuring kinnitab varasemate uuringute tulemusi - töövõimereformi negatiivselt suhtuvad inimesed on kohati reformist paremini informeeritud kui reformi pooldajad, olles sagedamini teadlikud sellest, et uues süsteemis tuleb teatud osal taotlejatest end toetuse saamiseks töötuna arvele võtta (46% teab). **Seega pole kriitilisus reformi suhtes põhjendatav mitte üksnes vähese teadlikkuse, vaid ka teadliku vastuseisuga läbi viidavatele muudatustele.**

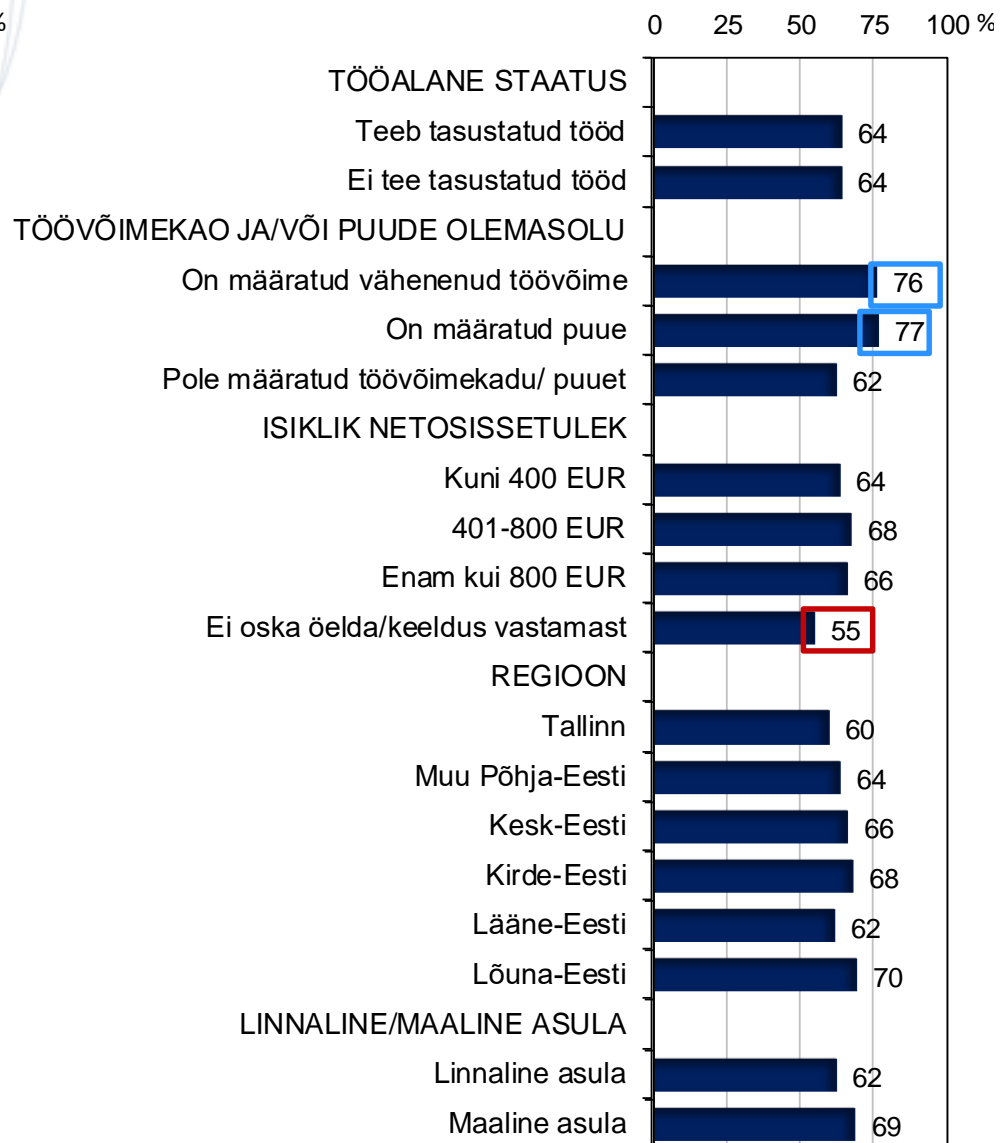
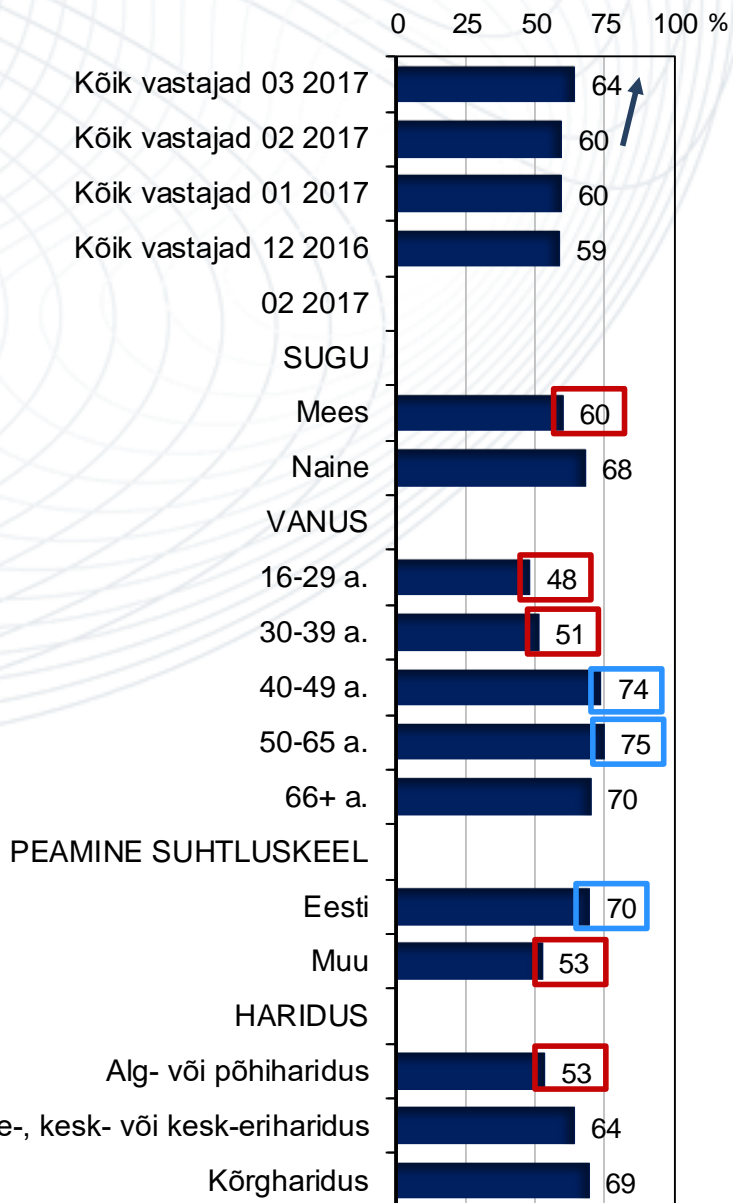
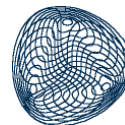
Kolme uuringulaine võrdluses pole teadlikkus töövõimereformist (kaardistatuna nelja väitepaari hindamise kaudu) kuigivõrd muutunud. Vaid ühe teema osas - et toetuse saamiseks võib olla vajalik töötuna arvele võtmine - paistab kogu elanikkonna teadlikkus olevat pisut paranenud (detsembris teadis sellest 32%, jaanuaris 34%, veebruaris 36% ja märtsis 37%). Vähenenud töövõimega inimeste teadlikkuses pole samuti suuri muutusi toimunud – vaid töövõimet hindava institutsiooni osas paistab teadlikkus võrreldes detsembriga olema mõnevõrra suurenenud.

2015. aasta uuringu tulemused pole üheselt võrreldavad tänavuste Omnibuss-uuringutega, kuid üldjoontes võib siiski öelda, et **võrreldes 2015. aastaga on kasvanud elanike teadlikkus sellest, et töövõime hindamisega tegeleb uues süsteemis töötukassa ning et muutunud on hindamise aluspõhimõte.**

2.3. Kas olete kuulnud, et Eestis käivitatakse 2016. aastal töövõimereform?

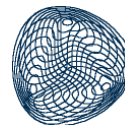
n=kõik vastajad

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool. Sinise noolega on joonisel tähistatud statistiliselt oluline kasv 95%-lisel usaldusnivool.

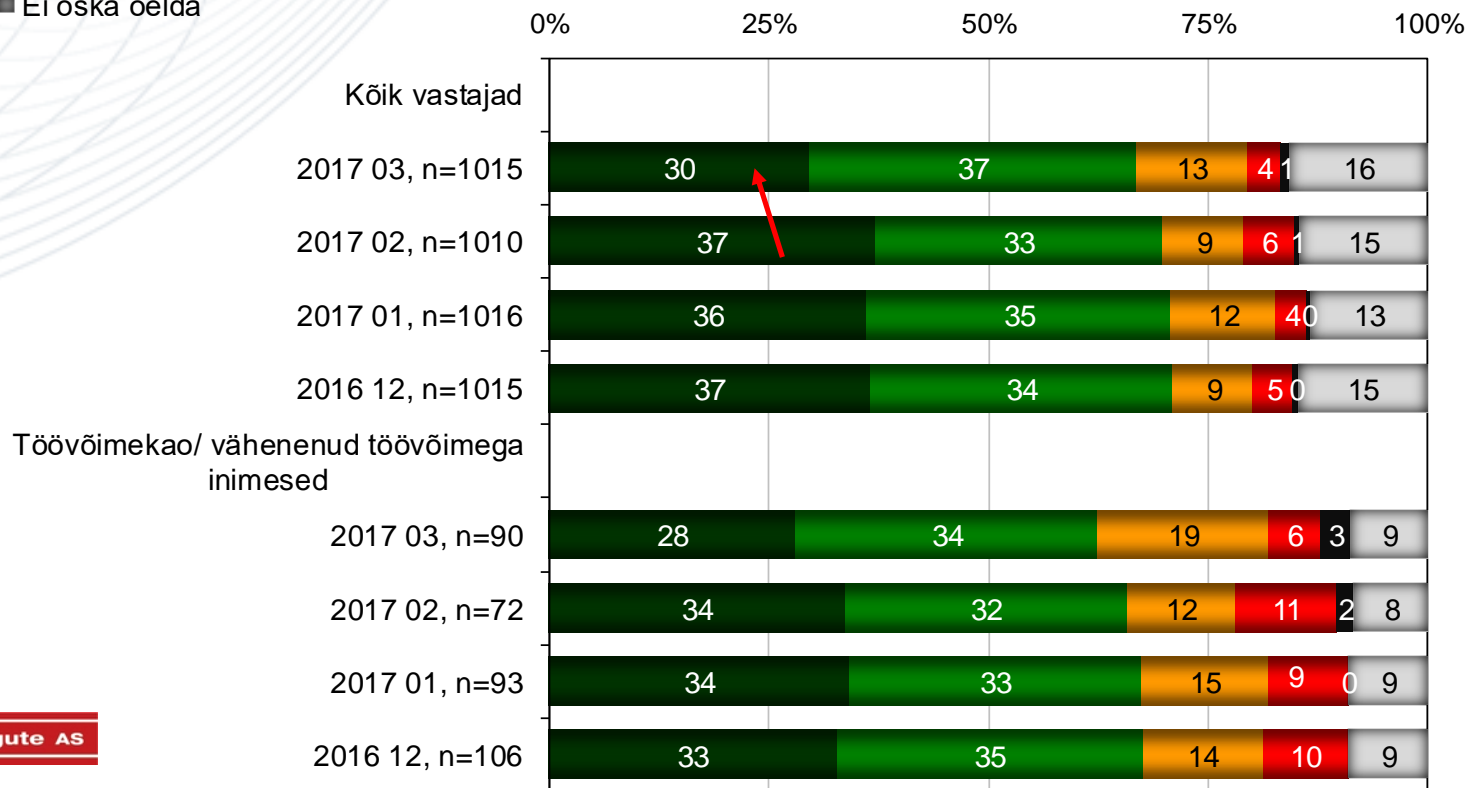

2.4. Milline väide iseloomustab kõige paremini Teie suhtumist töövõimesüsteemi muutmisse ehk töövõimereformi? n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool.

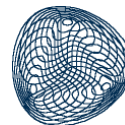

- Muudatused on väga vajalikud, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule
- Muudatused on pigem vajalikud, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule
- Muudatused pigem ei ole vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi on väga raske tööturule aidata
- Muudatused ei ole üldse vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi ei saa tööturule aidata
- Muu
- Ei oska öelda

2.5. Milline väide iseloomustab kõige paremini Teie suhtumist töövõimesüsteemi muutmisse ehk töövõimereformi? n=1015 (kõik vastajad)

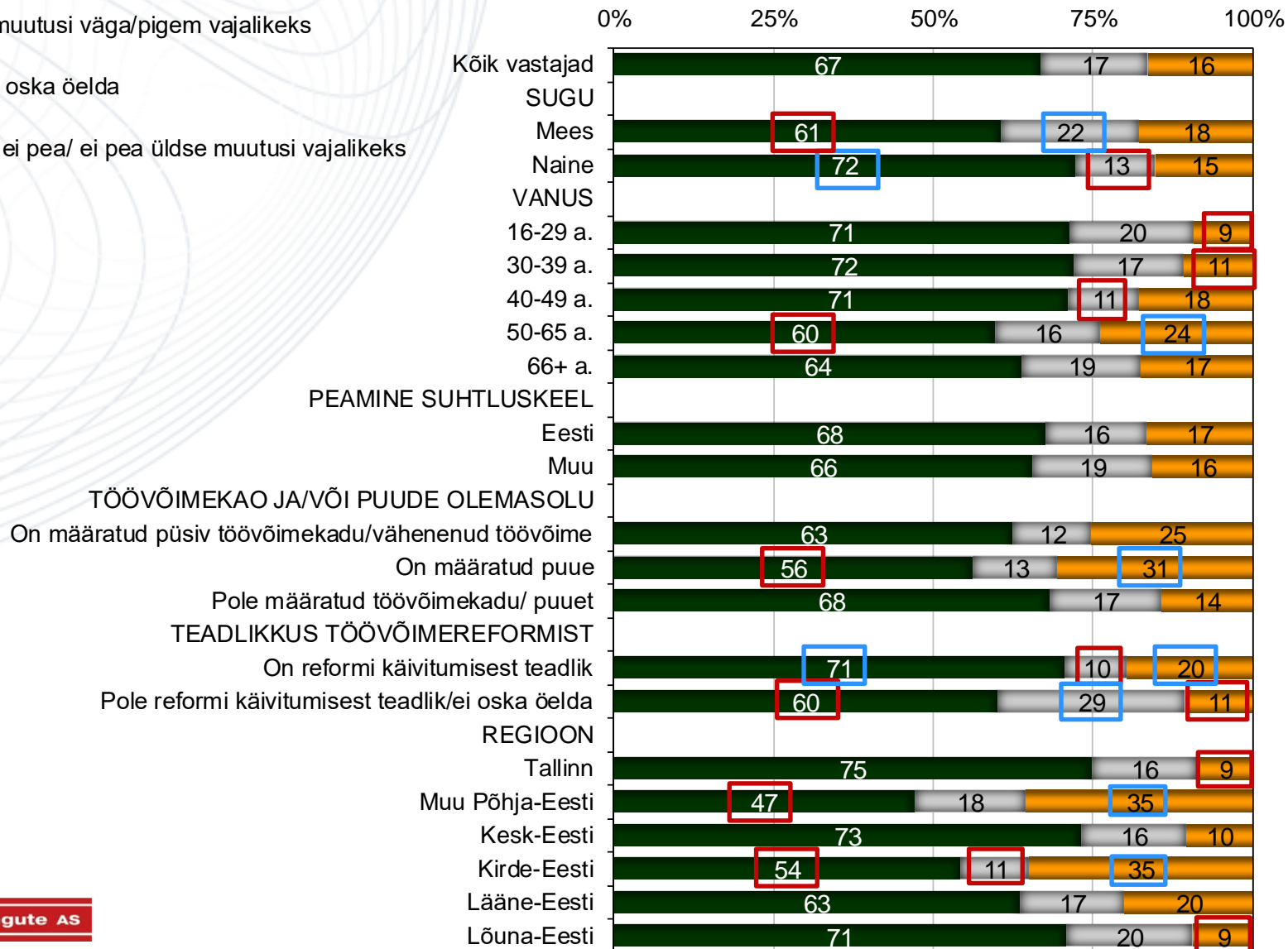
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Peab muutusi väga/pigem vajalikeks

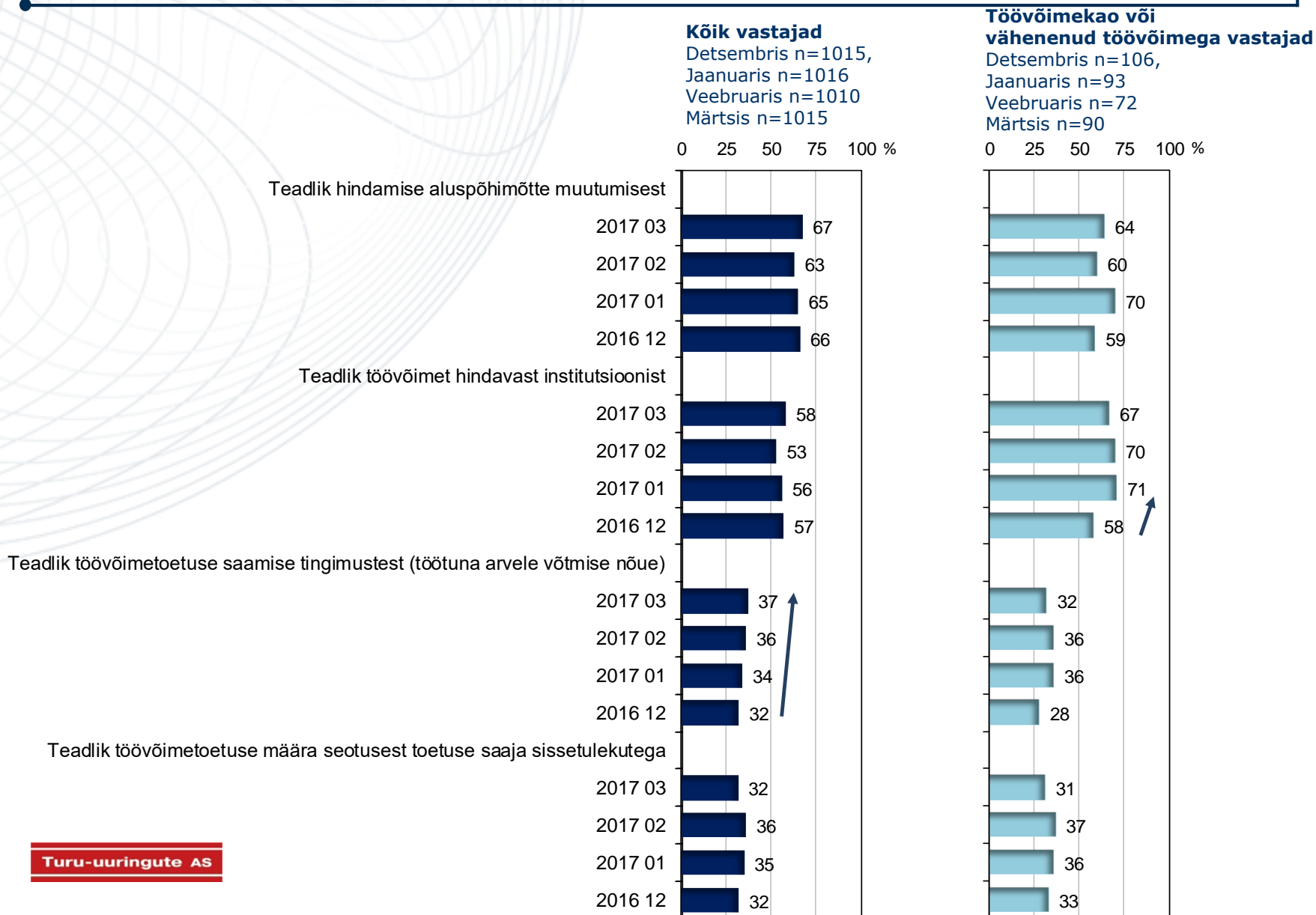
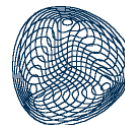
■ Muu/ei oska öelda

■ Pigem ei pea/ ei pea üldse muutusi vajalikeks

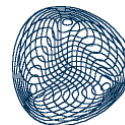
2.6. Teadlikkus töövõimereformi erinevatest aspektidest, n=kõik vastajad

Sinise noolega on joonisel tähistatud statistiliselt oluline kasv 95%-lisel usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

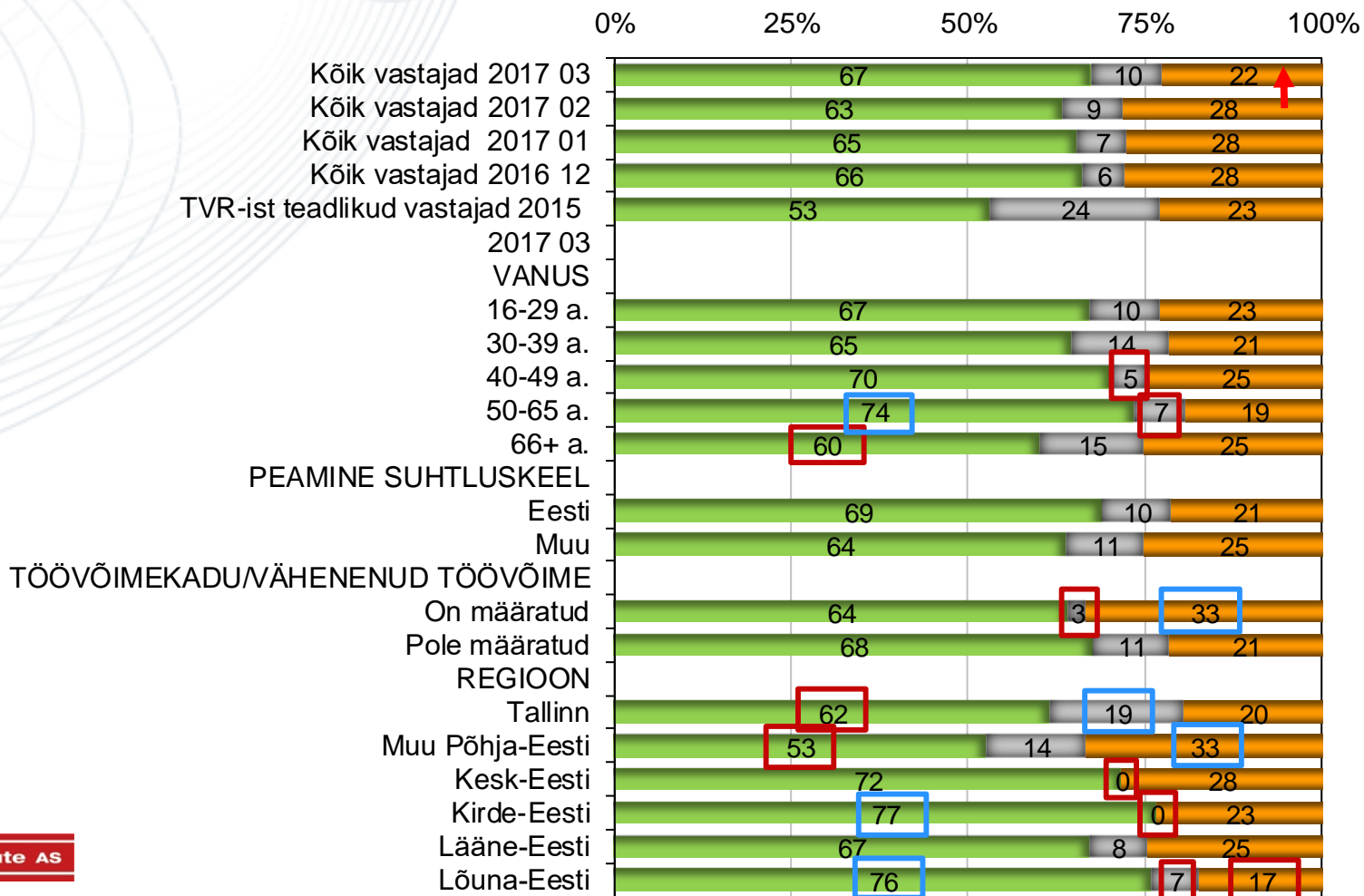

2.7. Teadlikkus hindamise aluspõhimõtte muutumisest. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool. **Sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

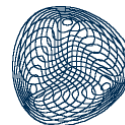

- Uue süsteemiga muutus hindamise aluspõhimõte: töövõimetuse asemel hinnatakse nüüd töövõimet
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis hinnatakse endiselt töövõimetust, kuid muutus toetuse maksmise kord

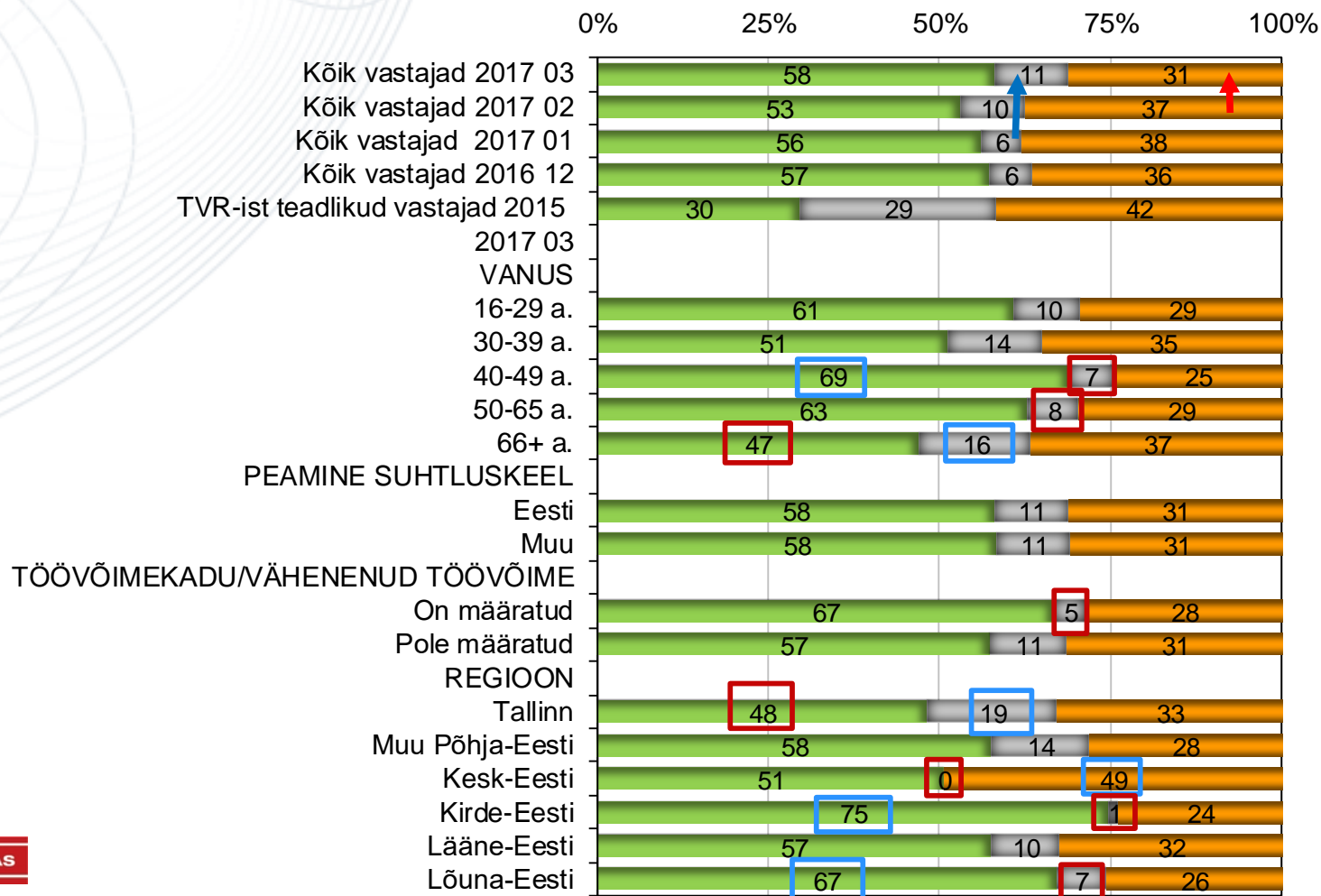

2.8. Teadlikkus tövõimet hindavast institutsioonist. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool. **Sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. **NB!** Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

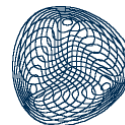

- Uues süsteemis tegeleb tövõime hindamisega töötukassa
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis tegeleb tövõime hindamisega sotsiaalkindlustusamet

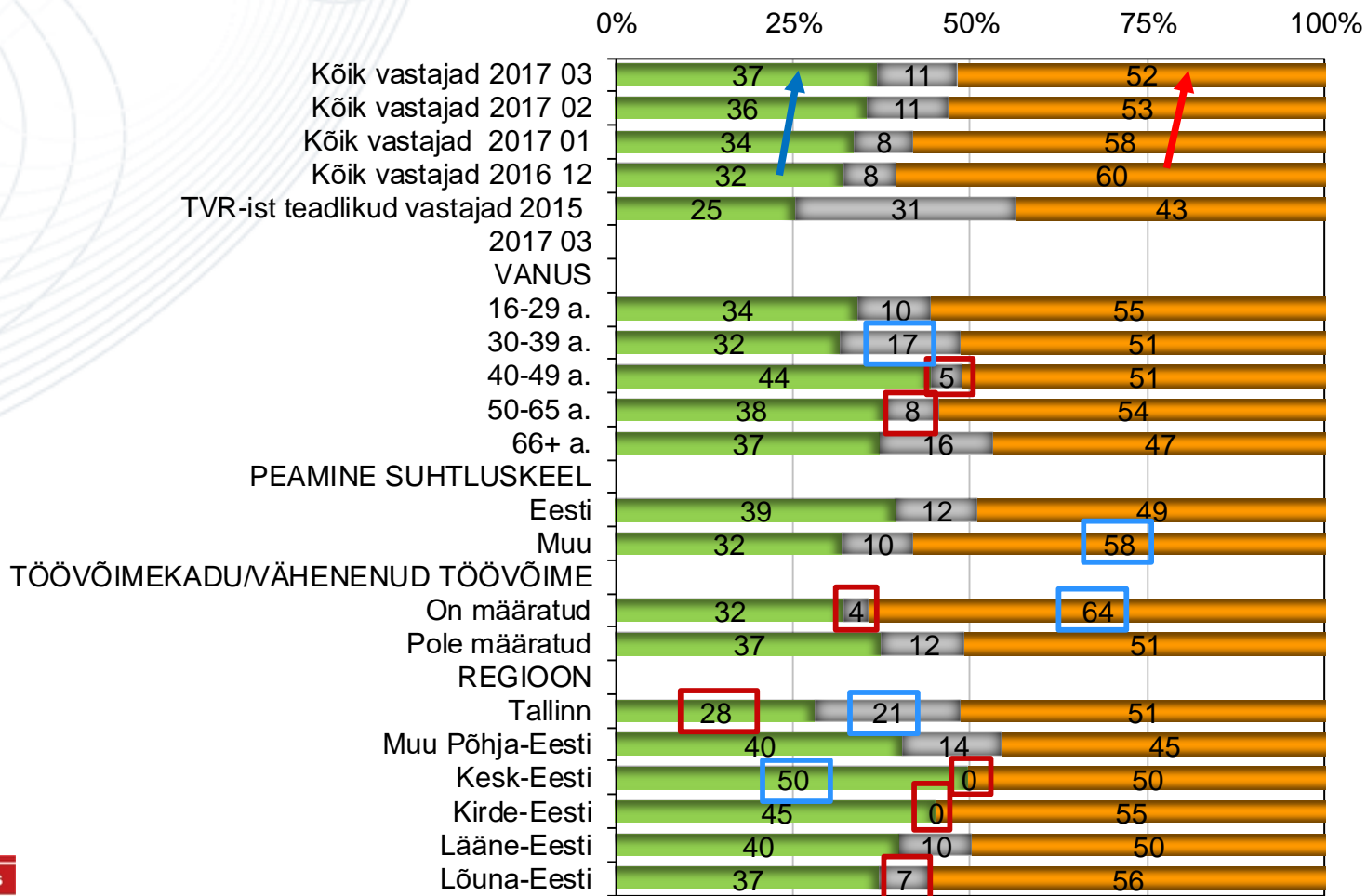

2.9. Teadlikkus töövõimetoetuse saamise tingimustest (töötuna arvele võtmise nõue).

n=kõik vastajad Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool. **Sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

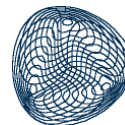

- Uues süsteemis tuleb teatud osal taotlejatest end töövõimetoetuse saamiseks töötuna arvele võtta
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis tuleb kõigil taotlejatel töövõimetoetuse saamiseks läbida vaid töövõime hindamine

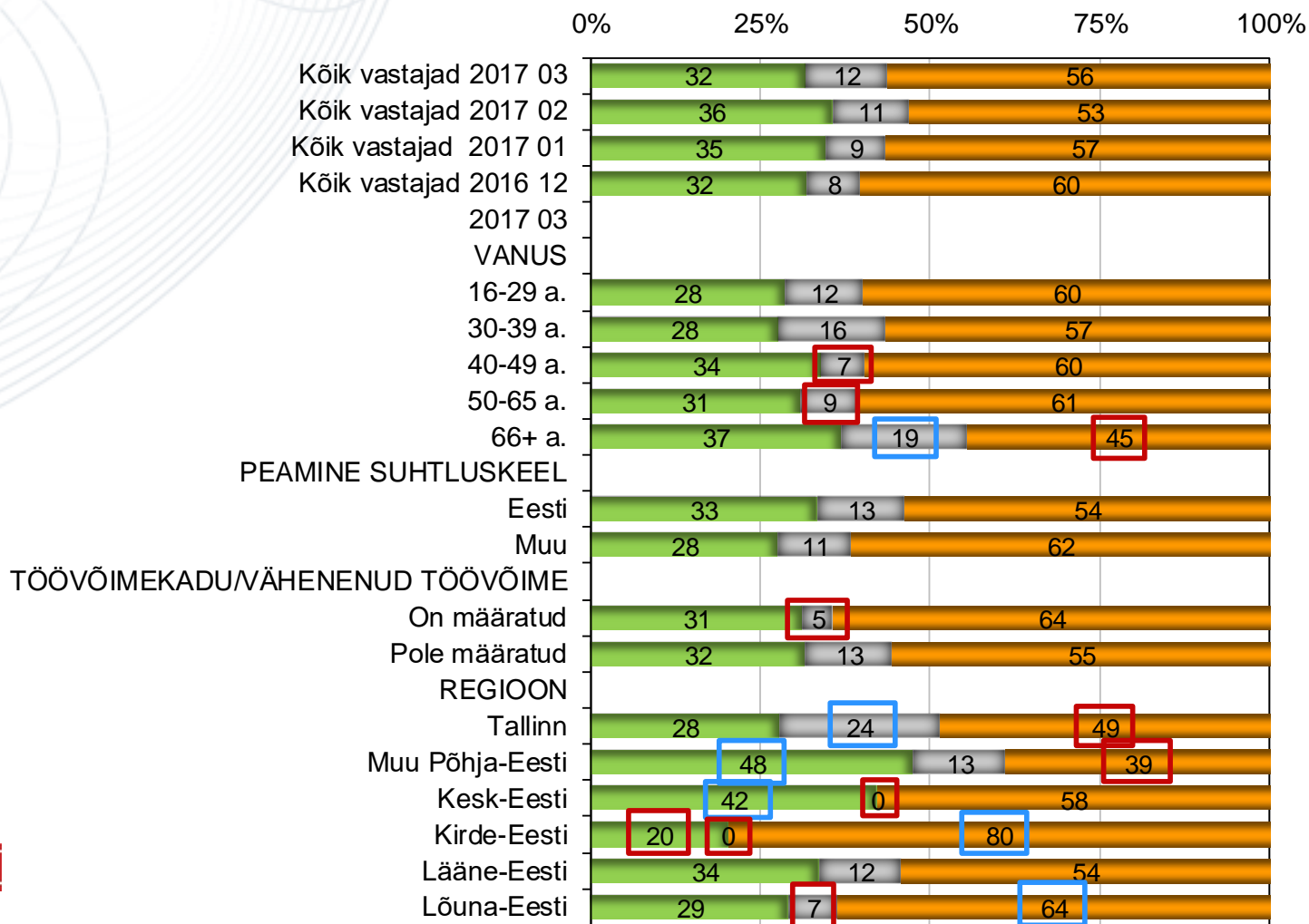

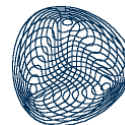
2.10. Teadlikkus töövõimetoetuse määra seotusest toetuse saaja sissetulekutega. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

- Uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ka vähenenud töövõimega inimese sissetulekute suurusest
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ainult sellest, kas inimesele on määratud osaline või puuduv töövõime

Uuringu tellija: Sotsiaalministeerium
Kontaktisik: Liivika Lapp
E-post: liivika.lapp@sm.ee
Tel. (+372) 626 9369

Teostaja: Turu-uuringute AS
Pärnu mnt. 102, 11312 Tallinn
Tel: +(372) 585 29 700

www.turu-uuringute.ee

Projekti juhtimine ja analüüs:
Vaike Vainu
E-post: vaike@туру-uuringute.ee
Tel. (+372) 585 29 709

Küsitlustöö juhtimine: Kristel Merusk

Andmetöötlus: Irina Strapatsšuk